

RAPORT

z ogólnopolskiego badania ankietowego
Młodzi i substancje psychoaktywne
przeprowadzonego wśród uczniów szkół
podstawowych i gimnazjów w 2015 roku
(wraz z porównaniem do roku 2014).

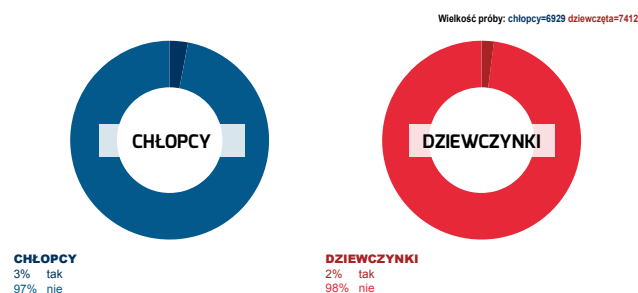
dr Błażej Dyczewski

Bielsko-Biała
woj. śląskie

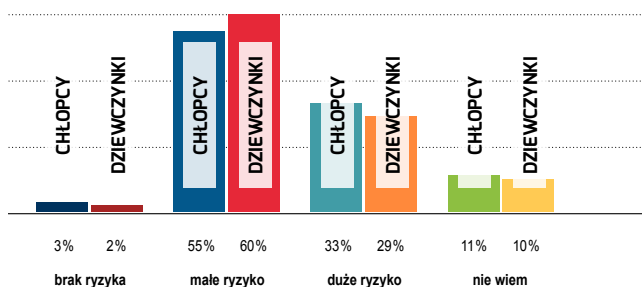
**SZKOŁY
PODSTAWOWE**

JAK CZYTAĆ WYKRESY?

W przypadku wykresów kołowych, wykres po lewej stronie obrazuje wynik chłopców, a wykres po prawej stronie – wynik dziewcząt. Legenda pod wykresami opisuje liczbowo poszczególne ich części (dla wyników większych niż 0%).

W przypadku wykresów słupkowych, wyniki chłopców i dziewcząt przedstawiane są w parach słupków, gdzie lewy słupek obrazuje wynik chłopców, a prawy – dziewcząt. Kolejne pary ilustrują wyniki osiągnięte dla kolejnych odpowiedzi.

SPIS TREŚCI

Jak czytać wykresy?	2
Wstęp.....	3
1. Opis badania	3
1.1. Charakterystyka badania.....	3
2. Cele badania.....	4
2.1. Główne cele badania.....	4
3. Procedura badawcza.....	5
3.1. Przygotowanie próby	5
3.2. Proces weryfikacji wiarygodności i kontroli.....	5
3.2.2.1. Wykluczanie odpowiedzi ze względu na niespójności w odpowiedziach.....	6
3.3. Zastosowanie narzędzia badawczego.....	6
4. Charakterystyka badanych uczniów	7
4.1. Płeć.....	7
5. Prezentacja wyników	8
5.1. Najważniejsze wyniki badania na próbie ogólnopolskiej	8
5.2. Palenie papierosów przez młodzież	12
5.2. Picie alkoholu przez młodzież.....	22
6. Podsumowanie i wnioski	37

Dlaczego przy każdym pytaniu znajdują się cztery pary wykresów?

Na każdej karcie z wykresami zamieszczamy:

- lewy górny róg: wynik lokalny 2014
- prawy górny róg: wynik lokalny 2015
- lewy dolny róg: wynik ogólnopolski 2014
- prawy dolny róg: wynik ogólnopolski 2015

Dzięki temu na pierwszy rzut oka można określić, jak wynik lokalny sytuuje się na tle wyniku ogólnopolskiego oraz czy zaszła istotna zmiana wobec roku 2014.

WSTĘP

Ankietowe *Młodzi i substancje psychoaktywne* to ogólnopolskie przedsięwzięcie badawcze przeprowadzone w latach 2014 i 2015 głównie na terenie gmin i miast uczestniczących w kampanii Zachowaj Trzeźwy Umysł. W 2014 roku obejmowało ono uczniów piątych klas szkół podstawowych i drugich klas gimnazjów. Po roku powtórzonym badaniem objęto uczniów klas szóstych szkół podstawowych oraz trzecioklasistów gimnazjum. Dzięki temu możliwe stało się uchwycenie zmian i tendencji, którym podlegają młodzi ludzie na przestrzeni roku kończącego ich edukację w szkołach podstawowych oraz gimnazjalnych.

Duża i reprezentatywna próba, na podstawie której przeprowadzono badanie ogólnopolskie, pozwala z dużą dozą precyzji określić stosunek dzieci i młodzieży do alkoholu, papierosów, marihuany oraz dopalaczy. W niniejszym raporcie uczestnicy badania, miasta i gminy zaangażowane w projekt, otrzymują natomiast informację o wyniku badania na swoim terenie w oparciu o liczbę respondentów z ich obszaru, którzy wzięli udział w ankiecie.

Szczegółową analizę wyniku ogólnopolskiego znajdą Państwo w osobnym raporcie, dostarczonym razem z niniejszą publikacją. Pod koniec wstępu znajdą Państwo także streszczenie konkluzji ogólnopolskiego raportu.

W dalszej części publikacji przedstawiamy wyniki z Państwa terenu obejmujące lata 2014 i 2014 wraz z krótkim omówieniem.

1. OPIS BADANIA

1.1. Charakterystyka badania

- ✪ Projekt badawczy: *Młodzi i substancje psychoaktywne*.
- ✪ Wykonawca: Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych, ul. Grochowska 45a, 60-277 Poznań.
- ✪ Termin realizacji prac terenowych: 1 kwietnia – 30 czerwca 2014 roku oraz 1 kwietnia – 30 czerwca 2015 roku.
- ✪ Metodologia: badanie ilościowe w formie ankiety papierowej oraz ankiety internetowej wypełnianej audytoryjnie (z zapewnieniem anonimowości).
- ✪ Długość wywiadu: 45 minut.

- ✪ Próba: uczniowie piątych i szóstych klas szkół podstawowych (w niniejszej części raportu)
- ✪ Liczba badanych osób w 2014 roku: 85 chłopców oraz 85 dziewcząt.
- ✪ Liczba badanych osób w 2015 roku: 47 chłopców oraz 44 dziewcząt.
- ✪ Prace terenowe: przeszkoleni pracownicy szkół biorących udział w programie ZTU®.
- ✪ Analizy statystyczne: SPSS, Excel.

2. CELE BADANIA

2.1. Główne cele badania

Głównym celem badania jest diagnoza występowania zjawiska używania substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych. Oprócz zastanowienia się nad skalą tego problemu pytamy się także o weryfikację przekonań i wiedzy o szkodliwości substancji psychoaktywnych. Badając młodzież gimnazjalną, będziemy skupiać się także na pomiarze natężenia zjawiska używania substancji psychoaktywnych oraz problemie dostępności tych substancji wśród badanej młodzieży. Badanie odnosi się do dwóch kohort demograficznych (uczniowie szkół podstawowych oraz uczniowie szkół gimnazjalnych przebadanych w roku 2014 i 2015).

Odnosząc się do głównych celów badania, szczególną uwagę zwrócono na zagadnienia, które najogólniej ujęto w czterech punktach, odrębnie dla szkoły podstawowej i gimnazjum.

1. Szkoła podstawowa

- a) Opinie uczniów szkół podstawowych na temat szkodliwości palenia papierosów i picia alkoholu. Weryfikacja podstawowej wiedzy związanej z tymi zagadnieniami.
- b) Osobiste doświadczenia uczniów szkół podstawowych związane z paleniem papierosów oraz pićem alkoholu – częstotliwość spożywania oraz pierwszy kontakt.
- c) Wiedza uczniów szkół podstawowych na temat rozpowszechnienia zjawiska palenia papierosów i picia alkoholu wśród rówieśników.
- d) Osobiste doświadczenia uczniów odnoszące się do realnych oraz psychologicznych możliwości zakupu papierosów i alkoholu.
- e) Skutki spożywania alkoholu w opinii badanych uczniów oraz sposoby pomocy rówieśnikom dotkniętym problemem palenia papierosów lub picia alkoholu.

2. Gimnazjum

- a) Opinie uczniów szkół gimnazjalnych na temat szkodliwości palenia papierosów, picia alkoholu, palenia marihuany i zażywania dopalaczy. Weryfikacja podstawowej wiedzy związanej z tymi zagadnieniami.
- b) Osobiste doświadczenia uczniów szkół gimnazjalnych związane z paleniem papierosów, pićem alkoholu, paleniem marihuany oraz spożywaniem dopalaczy – pierwszy kontakt i częstotliwość zażywania.
- c) Wiedza uczniów szkół gimnazjalnych na temat rozpowszechnienia zjawiska palenia papierosów, picia alkoholu, palenia marihuany i zażywania dopalaczy wśród młodzieży.
- d) Osobiste doświadczenia uczniów odnoszące się do realnych oraz psychologicznych możliwości zakupu papierosów, alkoholu, narkotyków i dopalaczy.

3. PROCEDURA BADAWCZA

3.1. Przygotowanie próby

Próbe badawczą (w niniejszej części raportu) stanowią uczniowie klas piątych (2014) oraz szóstych (2015) szkół podstawowych, uczestniczący w kampanii Zachowaj Trzeźwy Umysł® 2014 i 2015. Uczniowie zostali wybrani losowo do uczestnictwa w badaniu przez nauczyciela/pedagoga/koordynatora kampanii ZTU.

Ankiety przeprowadzono drogą elektroniczną lub na dostarczonych przez organizatora badania papierowych ankietach.

3.2. Proces weryfikacji wiarygodności i kontroli

W przypadku prowadzenia badania za pomocą ankiet wypełnianych przez respondentów, a następnie kodowanych przez pedagogów szkół konieczne było sprawdzenie zbioru danych wraz z selekcją ankiet, w których jakość danych budziła wątpliwości. W celu otrzymania statystyk najlepiej odzwierciedlających badaną rzeczywistość wyłączone z analizy te ankiety, w których badani nie udzielali odpowiedzi na pytania kwestionariuszowe, także na pytania metryczkowe. W przypadku kwestionariusza ankiety internetowej respondent nie mógł przestać ankiety, jeżeli którekolwiek z wymaganych pytań nie zostało wypełnione.

3.2.2.1. WYKLUCZANIE ODPOWIEDZI ZE WZGLĘDU NA NIESPÓJNOŚCI W ODPOWIEDZIACH

W celu wyeliminowania ze zbioru uczniów, którzy udzielali na pytania ankiety wewnętrznie sprzecznych odpowiedzi dokonano szczegółowej selekcji ankiet. Selekcja dotyczyła wszystkich ankiet. Głównym kluczem selekcji była niespójność odpowiedzi w pytaniach dotyczących palenia papierosów, spożywania alkoholu, palenia marihuany i zażywania dopalaczy.

Szkoła podstawowa:

1. Tylko jedna odpowiedź dopuszczalna w pytaniach: 5, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 19.
2. Jeżeli zaznaczono 5e, to niedopuszczalne 6a, 6b, 6c, 6d, 6e, 6f.
3. Jeżeli zaznaczono 8a, to niedopuszczalna odpowiedź 8d.
4. Jeżeli zaznaczono 8d, to niedopuszczalne odpowiedzi 9a, 9b, 9c, 9d.
5. Jeżeli zaznaczono 15e, 16g, 18g, 21e, to niedopuszczalne odpowiedzi 15a, 15b, 15c, 16a, 16b, 16c, 16d, 16e, 17a, 18a, 18b, 18c, 18d, 18e, 21a, 21b, 21c, 21d.
6. Jeżeli zaznaczono 17b, to niedopuszczalne odpowiedzi 18a, 18b, 18c, 18d, 18e.
7. Jeżeli zaznaczono 20a, to niedopuszczalne odpowiedzi 21b, 20d.

Gimnazjum:

1. Tylko jedna odpowiedź dopuszczalna w pytaniach: 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31, 32, 33.
2. Jeżeli zaznaczono 1e, 2g, to niedopuszczalne odpowiedzi 1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f.
3. Jeżeli zaznaczono 4d, to niedopuszczalna odpowiedź 5a.
4. Jeżeli zaznaczono 4a, to niedopuszczalne odpowiedzi 4b, 4d.
5. Jeżeli zaznaczono 6e, 7f, to niedopuszczalne odpowiedzi 6a, 6b, 6c, 7a, 7b, 7c, 7d, 7e, 8a, 9a, 10a, 10b, 10c, 10d, 10e, 15a, 16a, 17a.
6. Jeżeli zaznaczono 9b, to niedopuszczalne odpowiedzi 10a, 10b, 10c, 10d, 10e.
7. Jeżeli zaznaczono 21e, 22f, to niedopuszczalne odpowiedzi 21a, 21b, 21c, 22a, 22b, 22c, 22d, 22e, 23a, 24a.
8. Jeżeli zaznaczono 29e, 30f, to niedopuszczalne odpowiedzi 29a, 29b, 29c, 30a, 30b, 30c, 30d, 30e, 31a, 32a.

3.3. Zastosowanie narzędzia badawczego

Etap pozyskania materiału badawczego realizowany był w placówkach oświatowych biorących udział w badaniu. Wydelegowani pracownicy szkół, po zapoznaniu się z informacjami zawartymi w poradniku mogli zdecydować, czy będą przeprowadzać bada-

nia w formie tradycyjnej (ankiety papierowe), czy też w formie elektronicznej (formularz WWW). W zależności od wybranego modelu przygotowane były dokładne instrukcje postępowania.

Kwestionariusz elektroniczny dostępny był na stronie www.ankieta.gkrpa.pl w dniach 15 kwietnia – 30 czerwca 2014 r. oraz 15 kwietnia – 30 czerwca 2015 r. Kwestionariusz wypełniany przez internet, zwiększał atrakcyjność badania w grupie docelowej i nie posiadał ograniczeń ilościowych badanych uczniów. Poza tym była to metoda ciekawsza dla uczniów, mniej czasochłonna od tradycyjnej i nie wymagająca dużego wysiłku ze strony nauczyciela/pedagoga/koordynatora przeprowadzającego badanie. Warunkiem zastosowania kwestionariusza elektronicznego był dostęp do sali komputerowej z dostępem do internetu.

W zestawie materiałów Zachowaj Trzeźwy Umysł®, który został rozestany do jednostek samorządu terytorialnego, znajdowały się wydrukowane kwestionariusze ankiet (100 szt. dla szkół podstawowych i 100 szt. dla gimnazjów). Placówkom oświatowym, które zamierzały przebadac większą liczbę uczniów niż po 100 z każdego typu szkoły rekomendowano kontynuację badań w formie elektronicznej. Badania ankietowe w formie tradycyjnej mogły być realizowane w dniach od 1 kwietnia do 30 czerwca 2014 roku oraz od 1 kwietnia do 30 czerwca 2015 roku. Wypełnione ankiety wraz z jednym wypełnionym zbiorczym arkuszem odpowiedzi były przesyłane do biura kampanii.

W badaniu realizowanym metodą tradycyjną uczniowie byli typowani do badania w sposób losowy z zachowaniem proporcjonalności reprezentacyjności ze względu na płeć. Zarówno badania realizowane w sposób tradycyjny, jak i elektroniczny odbywały się z zachowaniem anonimowości.

4. CHARAKTERYSTYKA BADANYCH UCZNIÓW

4.1. Płeć

W przeprowadzonym badaniu wzięli udział uczniowie piątych (2014) i szóstych (2015) klas szkół podstawowych. Łącznie zebrano 85 (2014) i 47 (2015) kwestionariuszy wypełnionych przez chłopców oraz 85 (2014) i 44 (2015) kwestionariuszy wypełnionych przez dziewczęta. Spośród nich część została odrzucona ze względu na niespełnianie kryteriów weryfikacji kwestionariuszy,

opisanych w punkcie 3.2.2.1 (odrzucono, odpowiednio, 38 i 13 kwestionariuszy chłopców oraz 30 i 14 kwestionariuszy dziewcząt).
W rezultacie próba badawcza dla gminy/miasta **Bielsko-Biała** kształtuje się następująco:

2014:

- ✪ 47 chłopców
- ✪ 55 dziewcząt

2015:

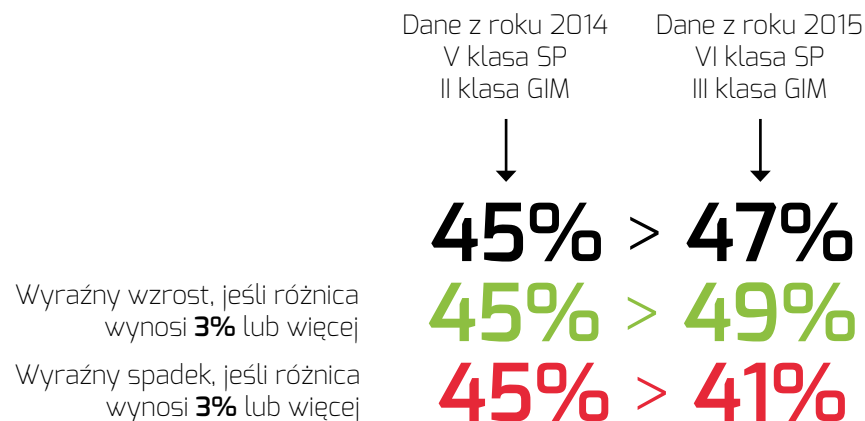
- ✪ 34 chłopców
- ✪ 30 dziewcząt

5. PREZENTACJA WYNIKÓW

5.1. Najważniejsze wyniki badania na próbie ogólnopolskiej

Wyniki pochodzą z badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół gimnazjalnych realizowanego w 2014 i 2015 roku. **Jest to podsumowanie wyjęte z ogólnopolskiej części raportu z badania. Ujmuje ono najważniejsze informacje i wnioski, stanowiąc tło dla raportu lokalnego.**

Informacje przedstawiono według następującego klucza:

Uczniowie szkół podstawowych zgodnie twierdzą, że palenie papierosów jest uzależniające (chłopcy – **89%** > **88%**, dziewczęta – **90%** > **92%**). Na duże ryzyko związane z natógowym paleniem papierosów wskazuje **89%** > **87%** chłopców i **90%** > **93%** dziewcząt, z kolei na duże ryzyko związane z nienatógowym paleniem papierosów wskazuje co trzeci uczeń szkoły podstawowej (chłopcy – **33%** > **33%**, dziewczęta – **27%** > **29%**).

Inicjację papierosową w trakcie uczęszczania do szkoły podstawowej przechodzi **15%** > **19%** uczniów i **7%** > **12%** uczennic. Z kolei spośród uczniów szkół gimnazjalnych po pierwszego papierosa sięga już **35%** > **41%** chłopców i **33%** > **44%** dziewcząt. Badani najczęściej sięgają po papierosa w wieku 11-12 lat czyli w momencie kończenia edukacji na poziomie szkoły podstawowej oraz w wieku 12-14 lat – w czasie nauki na poziomie szkoły gimnazjalnej.

Powyższe wyniki wskazują na gwałtowny wzrost odsetka osób przechodzących inicjację papierosową w ciągu roku dzielącego badanie 2014 i badanie 2015. Piątoklasiści wyraźnie rzadziej mieli już za sobą doświadczenia z tytoniem, niż ich o rok starsi kole-dzy i koleżanki. Podobnie jest w przypadku gimnazjalistów. Ci kończący naukę są znacząco bardziej doświadczeni w tej materii, niż ich rok młodszy znajomi. Sugeruje to, że ostatni rok nauki w szkole (zarówno podstawowej, jak i gimnazjalnej) sprzyja skłonności do próbowania zakazanego owocu, jakim są papierosy.

Co dziesiąty > siódmy chłopiec – uczeń szkoły gimnazjalnej sięga po papierosa codziennie (1-5 papierosów dziennie – **4%** > **6%**, 6-10 papierosów dziennie – **2%** > **3%**, 10-20 papierosów dziennie – **2%** > **2%**, więcej niż paczkę dziennie – **2%** > **2%**), a co dwudziesty > szesnasty (**5%** > **6%**) sięga po papierosa mniej niż jeden raz na tydzień. Z kolei codziennie po papierosa sięga co dwunasta > ósma uczennica gimnazjum (1-5 papierosów dziennie – **4%** > **6%**, 6-10 papierosów dziennie – **2%** > **3%**, 10-20 papierosów dziennie – **1%** > **2%**, więcej niż paczkę dziennie – **2%** > **1%**), a co czternasta (**7%** > **7%**) pali okazjonalnie, mniej niż jeden papieros na tydzień.

Porównując odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość palenia papierosów z pytaniem o opinię na temat powszechności tego zjawiska wśród rówieśników badanych uczniów można powiedzieć, że opinia o tym, że rówieśnicy palą papierosy jest bardziej powszechna niż samo palenie papierosów przez respondentów. Dotyczy to zarówno uczniów szkoły podstawowej, jak i gimnazjum. Spośród uczniów szkoły podstawowej pali papierosy **5%** > **6%** chłopców i **2%** > **5%** dziewcząt, natomiast wśród gimnazjalistów można spotkać **19%** > **23%** palących chłopców i **18%** > **23%** palących dziewcząt. W 2015 roku można powiedzieć, że nieco mniej niż co drugi badany uczeń gimnazjum jest przekonany, że spośród jego rówieśników przynajmniej połowa pali papierosy przynajmniej raz w miesiącu. W 2014 co trzeci gimnazjalista był tego zdania.

Powyższy wynik sugeruje, że mniej więcej co trzeci-czwarty uczeń lub uczennica szkoły podstawowej spośród tych, którzy spróbowali papierosa, kontynuuje tę niebezpieczną przygodę i popala również potem. Z kolei spośród gimnazjalistów dla co drugiej osoby spośród tych eksperymentujących z tytoniem jest to tylko jednorazowa przygoda. Oznacza to zarazem, że aż co druga osoba próbująca tytoniu pozostaje w mniej lub bardziej częstym kontakcie z tą używką i łatwo może popaść w natóg.

Niepokojący jest fakt, że **10% > 13%** chłopców i **7% > 11%** dziewcząt w wieku gimnazjalnym deklaruje, że samodzielnie kupuje papierosy, które wypala. Oznacza to, że mimo prawnego zakazu sprzedaży tytoniu osobom nieletnim w Polsce, taki proceder bywa przez sprzedawców praktykowany. Może to wskazywać na potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych w tej grupie odbiorców. Szybki rozwój fizyczny młodzieży może stanowić dodatkowe utrudnienie przy właściwym określeniu wieku nabywcy.

Badani uczniowie szkół podstawowych najczęściej wykazują się brakiem wiedzy na temat składu poszczególnych alkoholi, chociaż częściej sięgają po alkohol niż po papierosa. Spośród badanych zaledwie **33% > 34%** chłopców i **29% > 31%** dziewcząt wskazało, że alkohol, który znajduje się w piwie, winie i wódce to ten sam związek chemiczny. Poza tym, respondenci wykazują się także brakiem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu spożywanego okazjonalnie, jak i natógowo. Spośród badanych prawie trzy czwarte chłopców (**72% > 74%**) i dziewcząt (**75% > 78%**) uznaje małą szkodliwość związaną ze sporadycznym spożywaniem alkoholu. W grupie gimnazjalistów zjawisko spożywania alkoholu jest jeszcze bardziej powszechne. Co czwarty gimnazjalista przynajmniej raz na miesiąc spożyje alkohol, najczęściej w postaci piwa. Niepokojący jest fakt, że więcej niż co piąty gimnazjalista w ciągu ostatniego roku kupił alkohol dla siebie.

Badani uczniowie szkół podstawowych mają świadomość, że okazjonalne spożywanie alkoholu jest szkodliwe dla ich zdrowia oraz może prowadzić do uzależnienia także osób w młodym wieku. W opinii badanych uczniów okazjonalne spożywanie alkoholu przez dorosłych oprócz tego, że może prowadzić do uzależnienia ma także efekt uspokajający. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że badani uczniowie szkół podstawowych w trafnie wskazują możliwe skutki niepożądane związane z spożywaniem alkoholu oraz trafnie potrafią wskazać instytucje, do których zwróciliby się z ewentualną pomocą.

Można mówić o kształtującym się problemie związanym z dostępnością marihuany wśród gimnazjalistów. Dostępność marihuany, substancji zakazanej w Polsce, jest wśród gimnazjalistów prawie taka sama jak dostępność papierosów, powszechnie dostępnych, a zakazanych tylko dla osób do 18 roku życia. Prawie co trzeci gimnazjalista jest w stanie wskazać miejsca, w których można nabyć marihuanę. Spośród badanych respondentów **28% > 36%** chłopców i tyle samo dziewcząt przyznało się, że zdobycie marihuany byłoby dla nich łatwe lub bardzo łatwe, chociaż znacząco mniej, bo **14% > 17%** chłopców i **9% > 11%** dziewcząt już spróbowało tego narkotyku. Pierwszy kontakt z marihuaną ma miejsce już w wieku 11 lat lub młodszym, jednak najczęściej w wieku 14 lat, i odbywa się to za namową kolegów lub koleżanek.

Co jedenasty > dziesiąty chłopiec (**9% > 10%**) i co czternasta > dwunasta dziewczynka (**7% > 8%**) przyznaje się do zapalenia marihuany w ciągu ostatniego roku, a do zapalenia marihuany w ciągu ostatniego miesiąca przyznaje się **6% > 5%** chłopców i **3% > 3%** dziewcząt. Jakkolwiek znikomy odsetek badanych przyznaje się do regularnego palenia marihuany, to wśród gimnazjalistów panuje powszechna opinia, że tych palących jest znacznie więcej. Spośród badanych **13% > 18%** chłopców i **19% > 23%** dziewcząt jest przekonanych, że wśród ich rówieśników jest od 10% do 25% tych, którzy już mieli kontakt z marihuaną.

W ostatnim roku edukacji gimnazjalnej mamy więc gwałtowny wzrost przeświadczenia o dostępności i powszechności marihuany. Nie przekłada się to jednak bardzo mocno na inicjację narkotykową. Wzrost osób przyznających się do pierwszych prób z marihuaną to najwyżej **2%–3%**, co nieznacznie jedynie wykracza poza margines błędu statystycznego.

Co ciekawe, z poniekąd odwrotną sytuacją mamy do czynienia w przypadku dopalaczy. Tu również odnotowujemy duży wzrost przeświadczenia o łatwym dostępie do tych substancji, jednak przy okazji odnotowujemy nieznaczne spadki wskaźnika osób, które przyznają się do eksperymentowania z nimi. Nie wzrasta też znacząco poziom przeświadczenia o popularności dopalaczy wśród rówieśników. Może to sugerować, że gimnazjaliści nie są grupą osób najbardziej narażonych na niebezpieczeństwa związane z dopalaczami i że grupą ryzyka są dopiero osoby starsze.

Gimnazjaliści wiedzą gdzie najłatwiej kupić dopalacze i są przekonani, że poradziłoby sobie z ich zakupem. Zdobycie dopalaczy byłoby łatwe lub bardzo łatwe dla co czwartego > trzeciego chłopca i co trzeciej dziewczynki (chłopcy – **28% > 33%**, dziewczęta – **30% > 36%**). Spośród badanych gimnazjalistów **9% > 8%** chłopców i **6% > 5%** dziewcząt przyznało się do zażycia dopalaczy; **4% > 3%** chłopców i **3% > 2%** dziewcząt zażyło dopalacze w ciągu ostatniego roku, a **3% > 3%** chłopców i **2% > 1%** dziewcząt w ciągu ostatniego miesiąca przed badaniem. Pierwsze zażycie dopalaczy odbywa się w wieku 14 lat (zazwyczaj za namową kolegów lub koleżanek), chociaż duża część chłopców nie pamięta kiedy to miało miejsce.

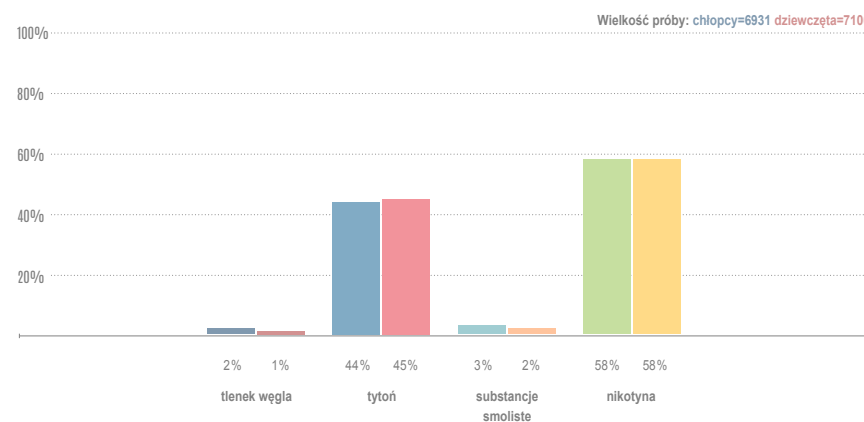
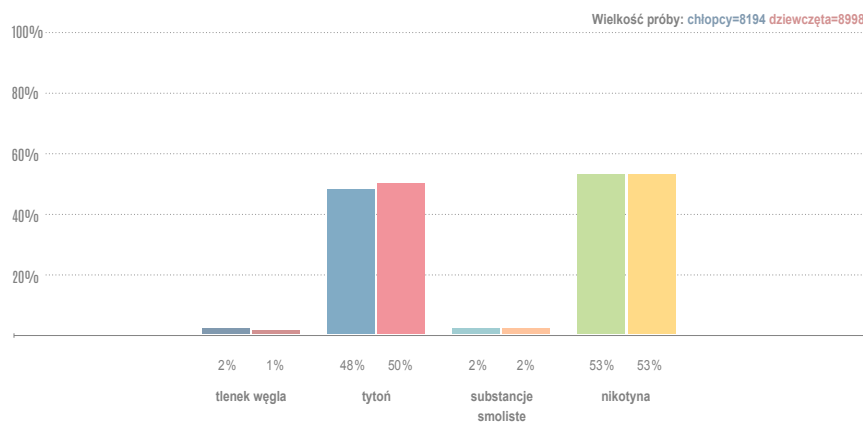
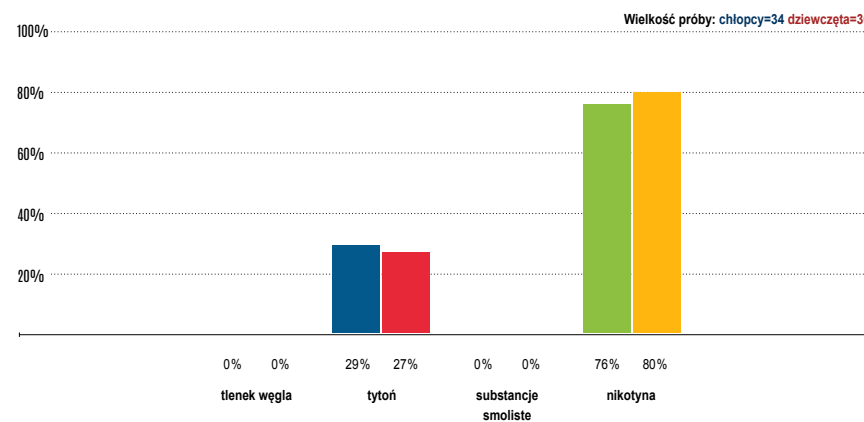
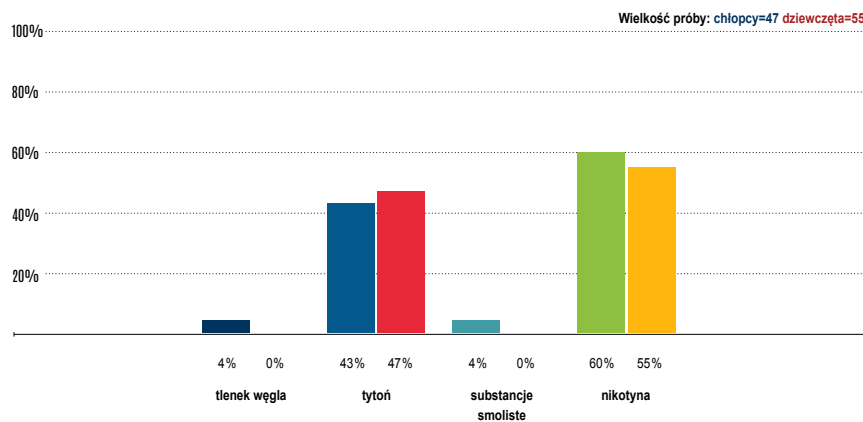
Dziewczęta częściej są przekonane, że wśród ich znajomych więcej jest osób, które kiedykolwiek zażywały dopalaczy. Prawie co czwarty badany stwierdził, że wśród jego znajomych jest około 10% tych, którzy kiedykolwiek zażywali dopalaczy (chłopcy – **22% > 24%**, dziewczęta – **23% > 22%**). Mniej więcej **9% > 11%** chłopców i **16% > 19%** dziewcząt wskazało na 10% do 25% próbujących dopalaczy. Spośród badanych **9% > 9%** chłopców i **14% > 13%** dziewcząt jest przekonanych, że wśród ich rówieśników ponad połowa już brała dopalacze. Wśród gimnazjalistów, podobnie jak w przypadku papierosów, alkoholu i marihuany panuje powszechna opinia, że tych zażywających dopalacze jest znacznie więcej niż wskazują na to rzeczywiste deklaracje młodzieży.

5.2. Palenie papierosów przez młodzież

Pytanie 1.

Jak nazywa się silnie toksyczna i uzależniająca substancja zawarta w papierosie?

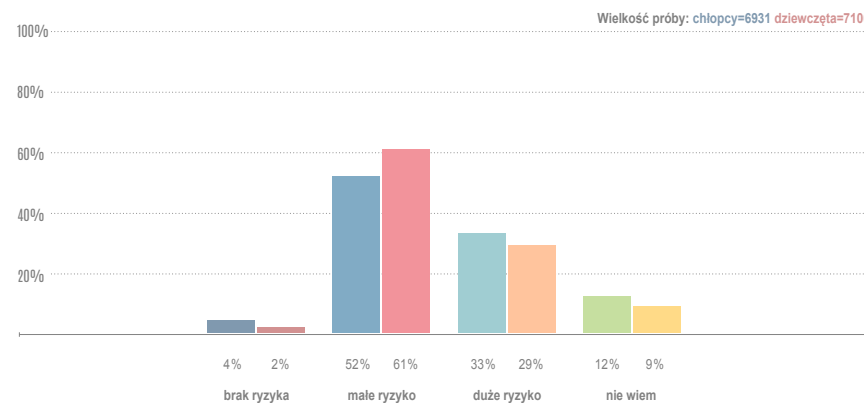
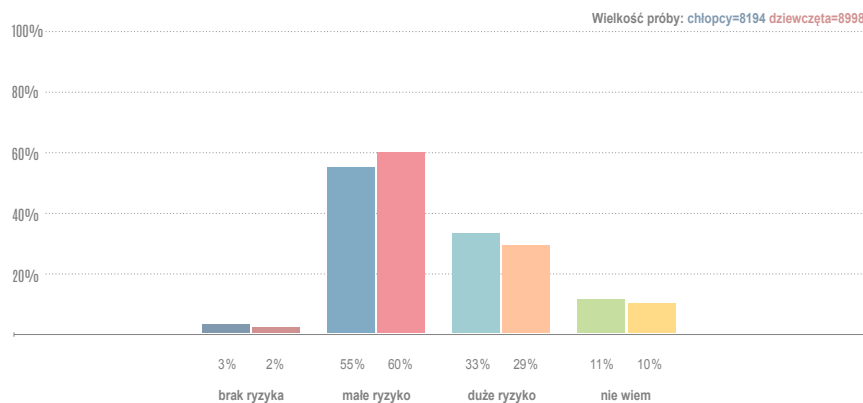
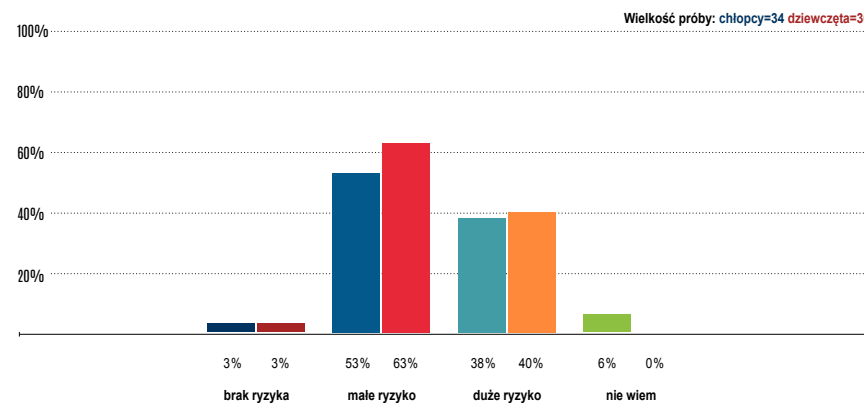
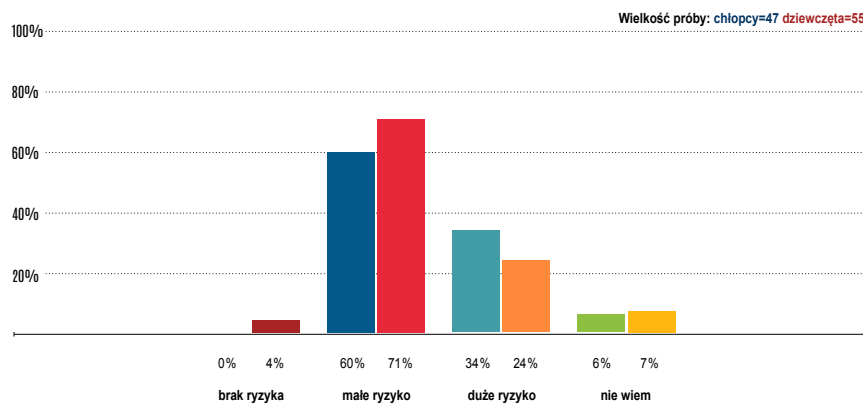
- a) tlenek węgla,
- b) tytoń,
- c) substancje smoliste,
- d) nikotyna.

Pytanie 2.

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie szkodzą sobie (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli palą papierosy od czasu do czasu (nienatogowo)?

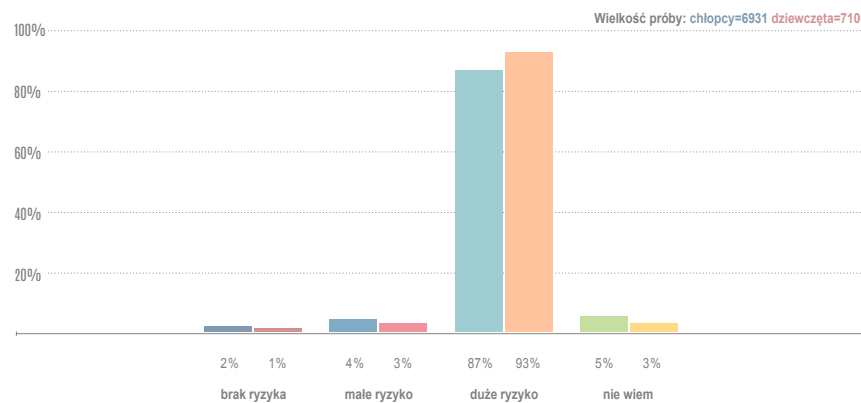
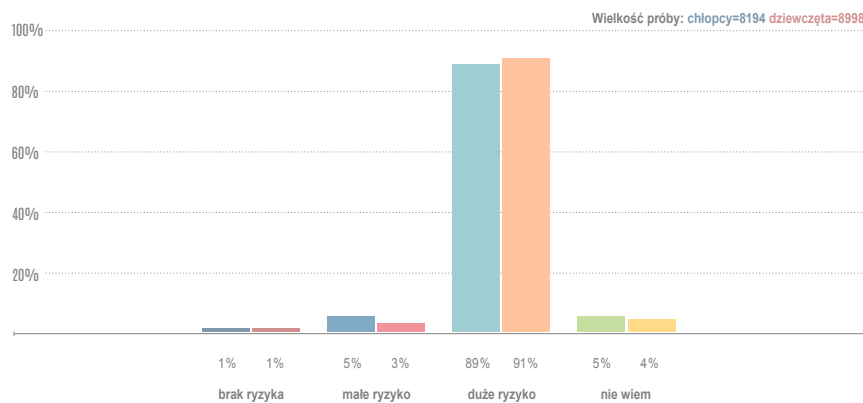
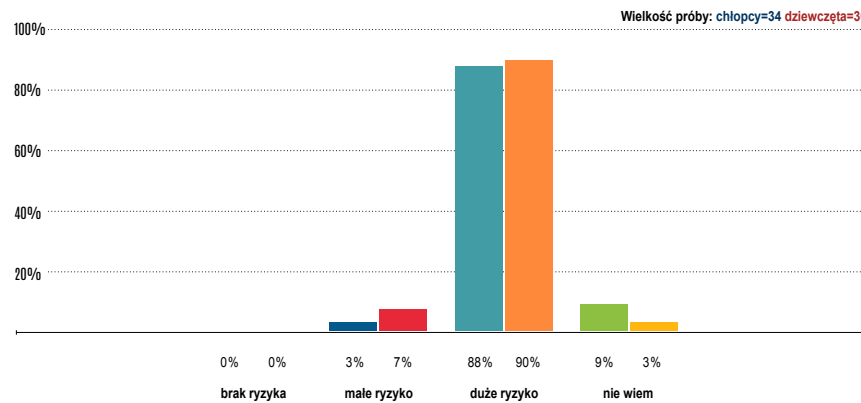
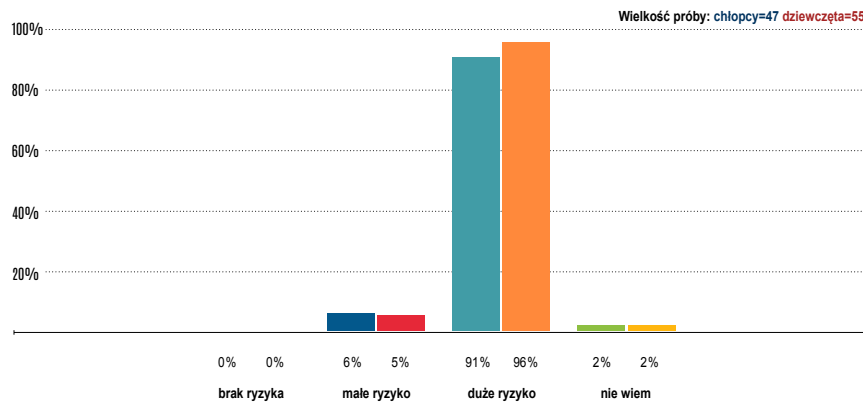
- a) brak ryzyka,
- b) małe ryzyko,
- c) duże ryzyko,
- d) nie wiem.

Pytanie 3.

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie szkodzą sobie (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli palą papierosy natógowo (ok. paczki dziennie)?

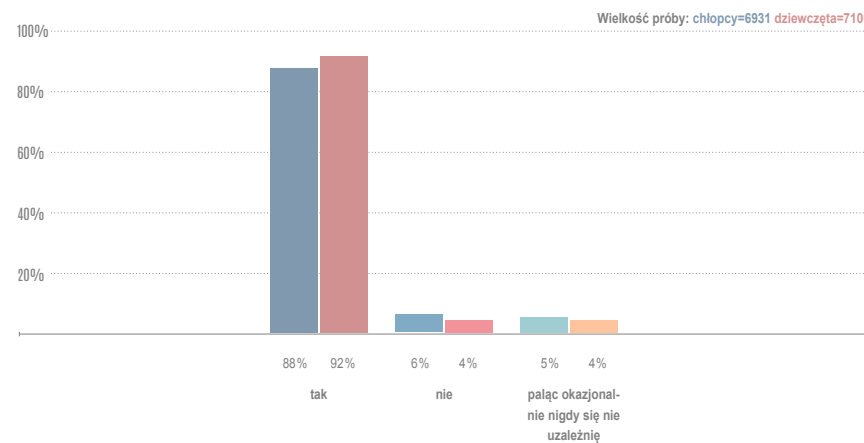
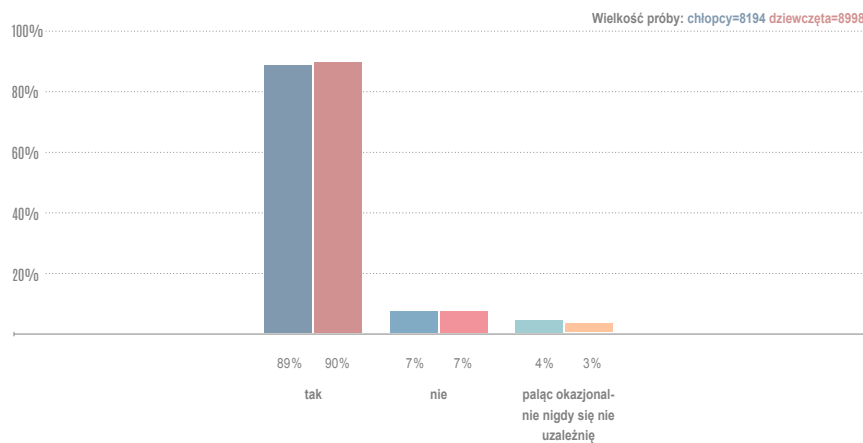
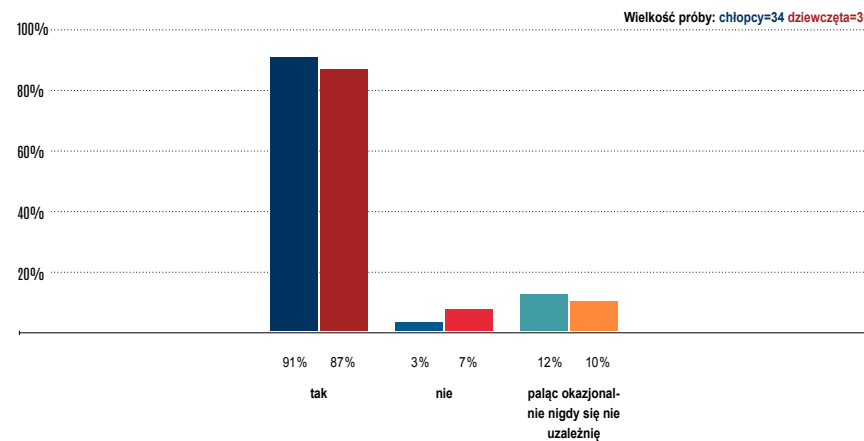
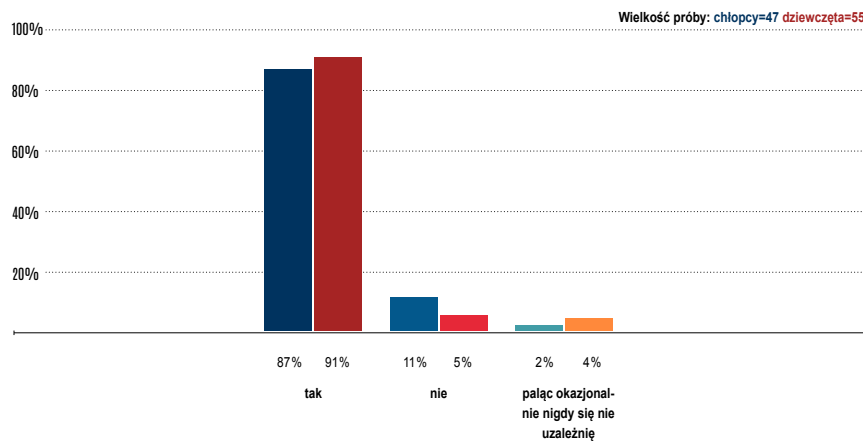
- a) brak ryzyka,
- b) małe ryzyko,
- c) duże ryzyko,
- d) nie wiem.

Pytanie 4.

Czy łatwo uzależnić się od palenia papierosów?

- a) tak,
- b) nie,
- c) paląc okazjonalnie, nigdy się nie uzależnię.

2014

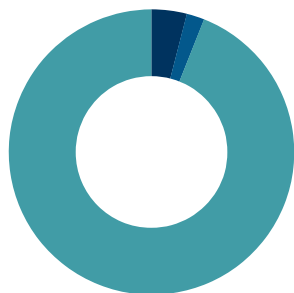
2015

Pytanie 5.

Ile miałeś/miałaś lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu zapalić papierosa?

- a) 7 lub mniej,
- b) 8-10,
- c) 11-12,
- d) nie pamiętam,
- e) nigdy nie zapaliłem/zapaliłam.

Wielkość próby: chłopcy=47 dziewczęta=55

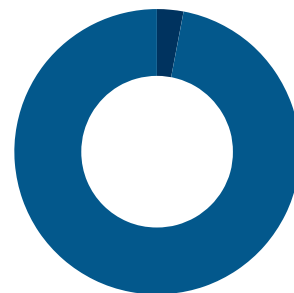
CHŁOPCY

4% 11-12
2% nie pamiętam
94% nigdy nie zapaliłem/zapaliłam

DZIEWCZYNKI

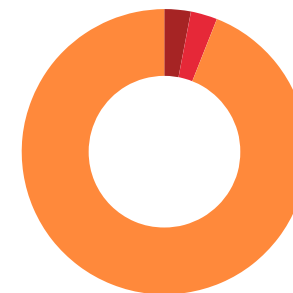
100% nigdy nie zapaliłem/zapaliłam

CHŁOPCY

3% nie pamiętam
97% nigdy nie zapaliłem/zapaliłam

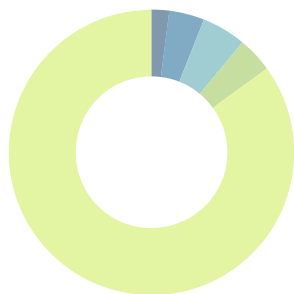
Wielkość próby: chłopcy=34 dziewczęta=30

DZIEWCZYNKI

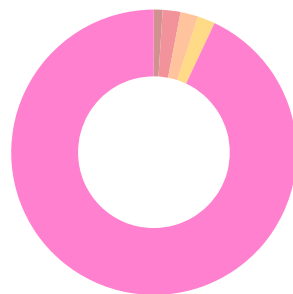
3% 8-10
3% 11-12
94% nigdy nie zapaliłem/zapaliłam

Wielkość próby: chłopcy=8194 dziewczęta=8998

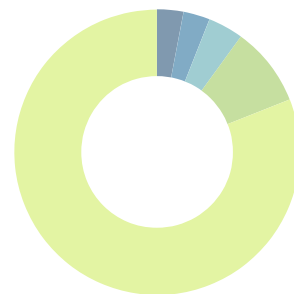
CHŁOPCY

2% 7 lub mniej
4% 8-10
5% 11-12
4% nie pamiętam
85% nigdy nie zapaliłem/zapaliłam

DZIEWCZYNKI

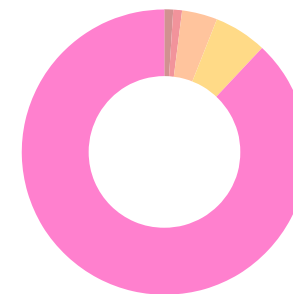
1% 7 lub mniej
2% 8-10
2% 11-12
2% nie pamiętam
93% nigdy nie zapaliłem/zapaliłam

CHŁOPCY

3% 7 lub mniej
3% 8-10
4% 11-12
9% nie pamiętam
81% nigdy nie zapaliłem/zapaliłam

Wielkość próby: chłopcy=6931 dziewczęta=7100

DZIEWCZYNKI

1% 7 lub mniej
1% 8-10
4% 11-12
6% nie pamiętam
88% nigdy nie zapaliłem/zapaliłam

2014

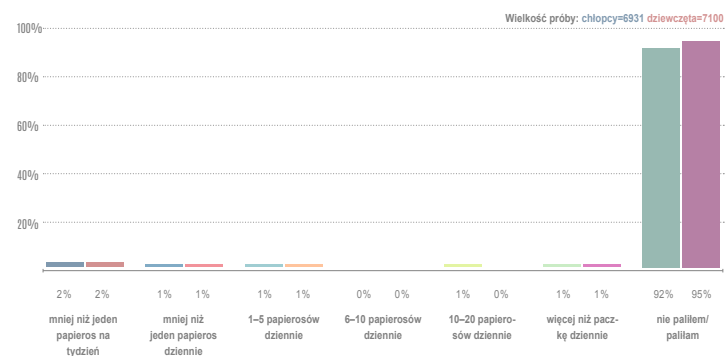
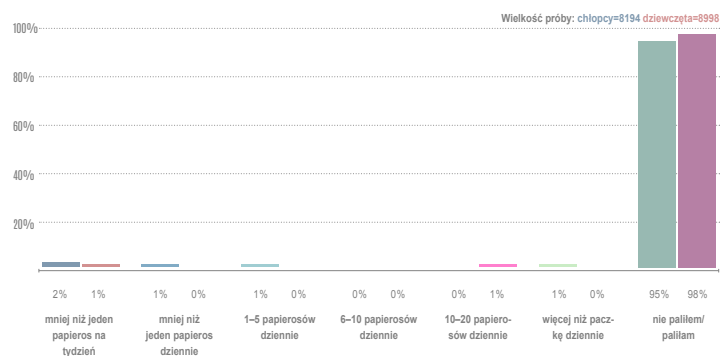
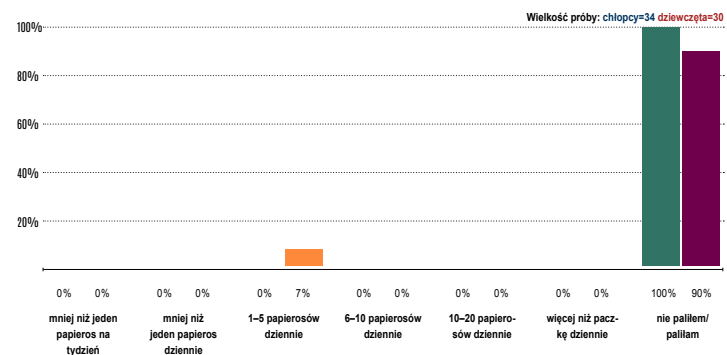
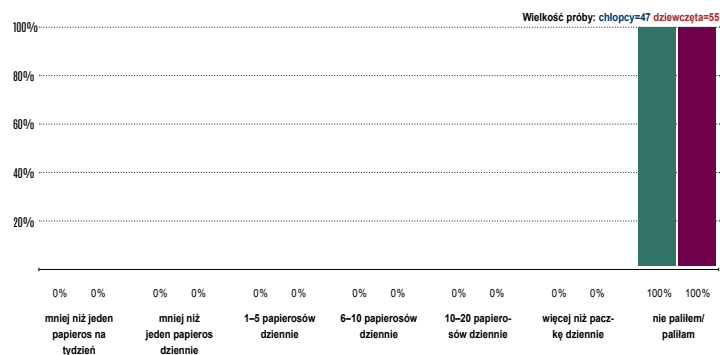
2015

Pytanie 6.

Jak często palites/palitas papierosy w ciagu OSTATNICH 30 DNI?

- a) mniej niz jeden papieros na tydzien,
- b) mniej niz jeden papieros dziennie,
- c) 1-5 papierosow dziennie,
- d) 6-10 papierosow dziennie,
- e) 10-20 papierosow dziennie,
- f) wiecej niz paczke dziennie,
- g) nie palitem/palitam.

Pytanie 7.

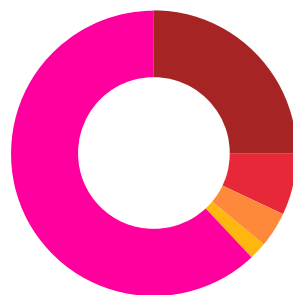
Ilu, wg Twojej oceny, Twoich rówieśników pali papierosy przynajmniej raz w miesiącu?

- a) mniej niż 10%,
- b) pomiędzy 10% a 25%,
- c) około połowa,
- d) większość,
- e) nie wiem.

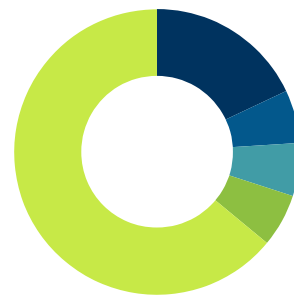
Wielkość próby: chłopcy=47 dziewczęta=55

CHŁOPCY
 26% mniej niż 10%
 6% pomiędzy 10% a 25%
 2% około połowa
 2% większość
 64% nie wiem.

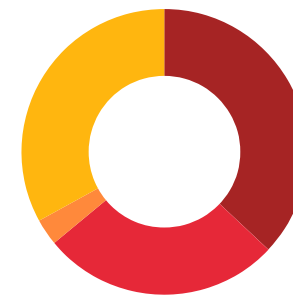

DZIEWCZYNKI
 25% mniej niż 10%
 7% pomiędzy 10% a 25%
 4% około połowa
 2% większość
 62% nie wiem.

CHŁOPCY
 18% mniej niż 10%
 6% pomiędzy 10% a 25%
 4% około połowa
 6% większość
 64% nie wiem.

Wielkość próby: chłopcy=34 dziewczęta=30

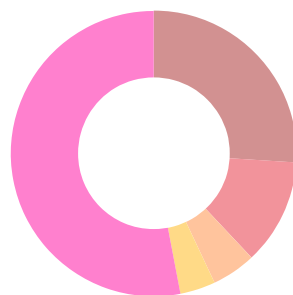

DZIEWCZYNKI
 37% mniej niż 10%
 27% pomiędzy 10% a 25%
 3% większość
 33% nie wiem.

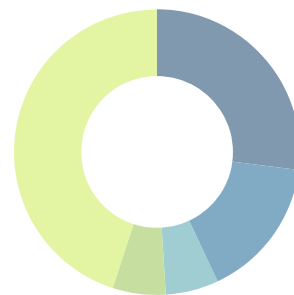
Wielkość próby: chłopcy=8194 dziewczęta=8998

CHŁOPCY
 27% mniej niż 10%
 13% pomiędzy 10% a 25%
 5% około połowa
 4% większość
 51% nie wiem.

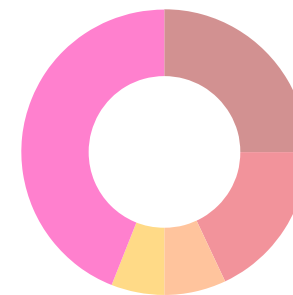

DZIEWCZYNKI
 26% mniej niż 10%
 12% pomiędzy 10% a 25%
 5% około połowa
 4% większość
 53% nie wiem.

CHŁOPCY
 27% mniej niż 10%
 16% pomiędzy 10% a 25%
 6% około połowa
 6% większość
 45% nie wiem.

Wielkość próby: chłopcy=6931 dziewczęta=7100

DZIEWCZYNKI
 25% mniej niż 10%
 18% pomiędzy 10% a 25%
 7% około połowa
 6% większość
 44% nie wiem.

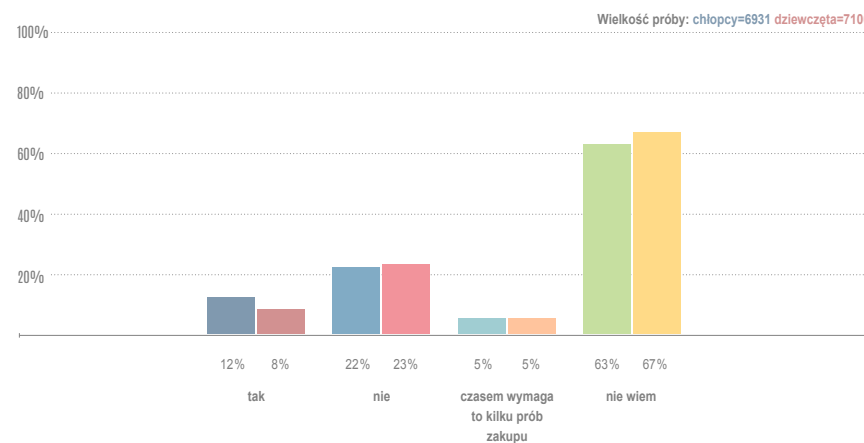
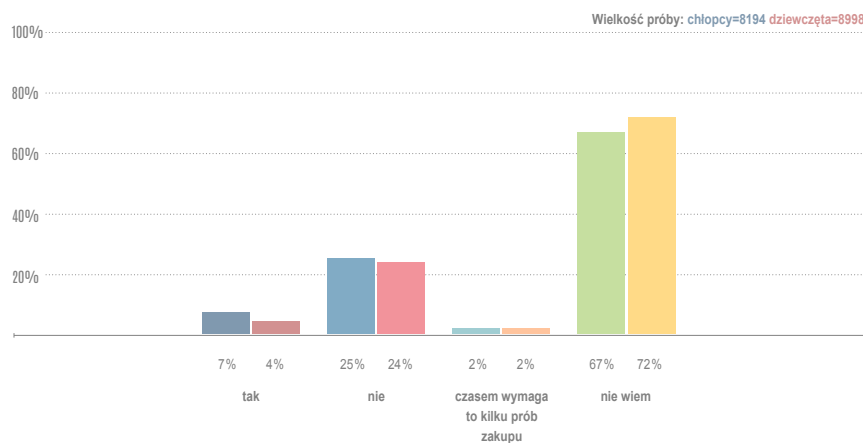
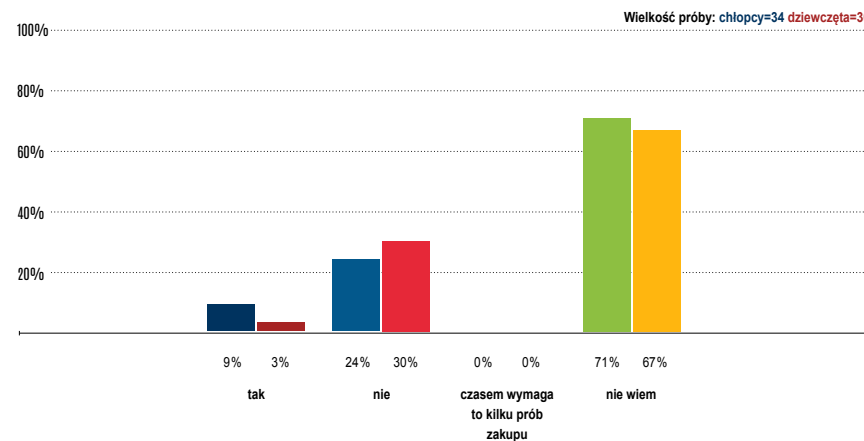
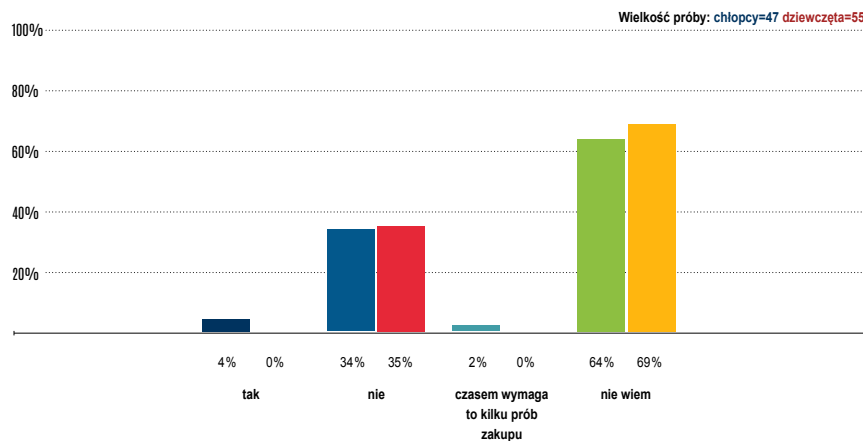
2014

2015

Pytanie 8.

Czy Tobie lub osobie w Twoim wieku łatwo jest kupić papierosy?

- a) tak,
- b) nie,
- c) czasem wymaga to kilku prób zakupu,
- d) nie wiem, nigdy nie próbowałem/próbowałam.

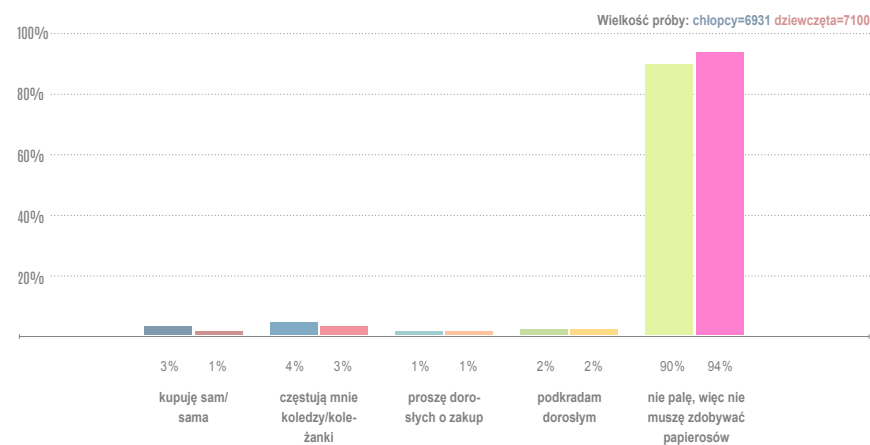
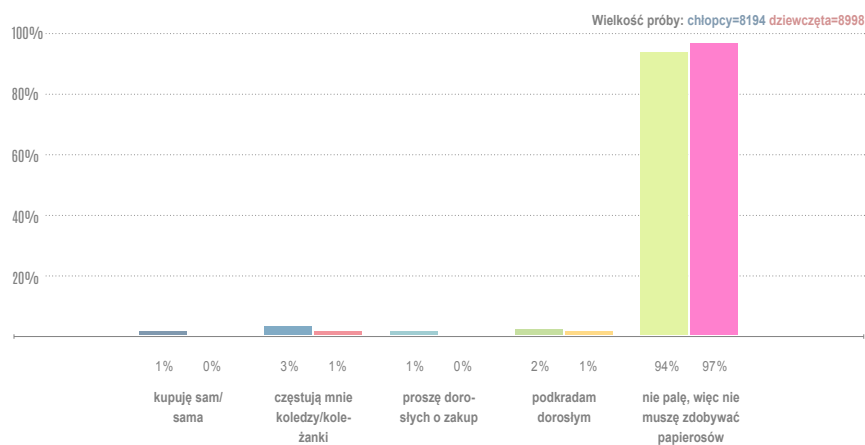
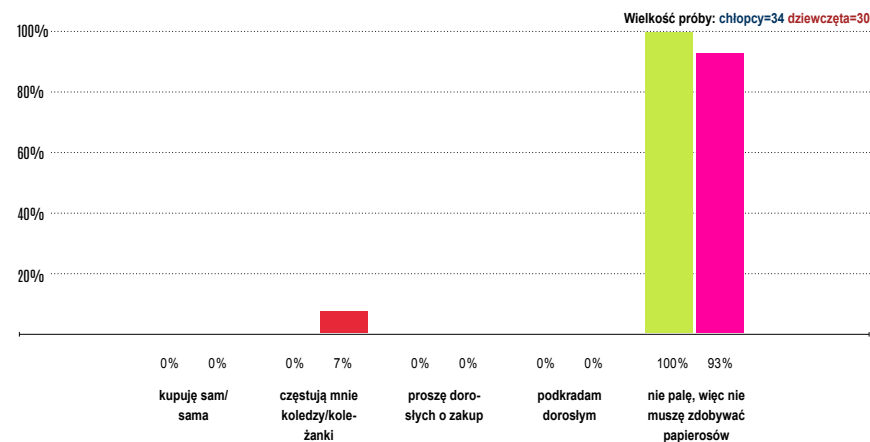
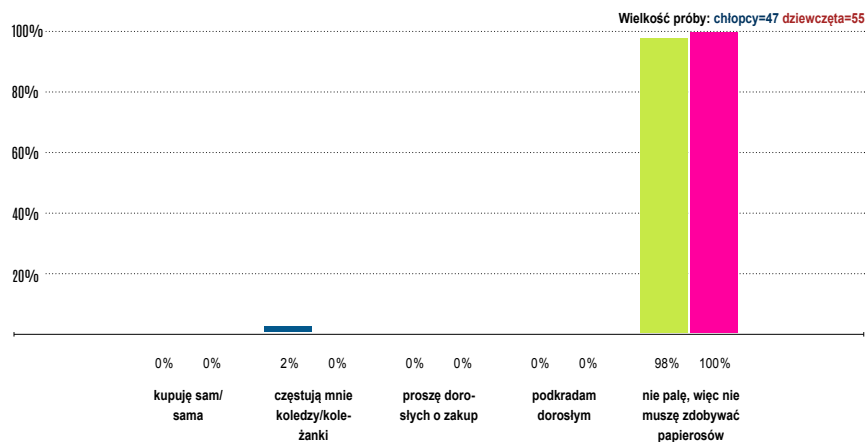
2014

2015

Pytanie 9.

W jaki sposób zdobywasz papierosy, które palisz?

- kupuję sam/sama,
- częstują mnie koledzy/koleżanki,
- proszę dorosłych o zakup,
- podkradam dorosłym,
- nie palę, więc nie muszę zdobywać papierosów.

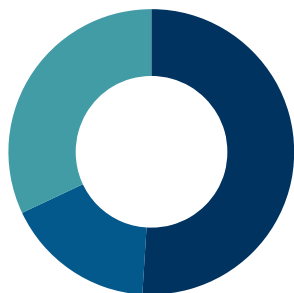

Pytanie 10.

Czy wypalenie jednego papierosa szkodzi?

- a) tak,
- b) nie,
- c) nie wiem.

Wielkość próby: chłopcy=47 dziewczęta=55

CHŁOPCY

51% tak
17% nie
32% nie wiem

DZIEWCZYNKI

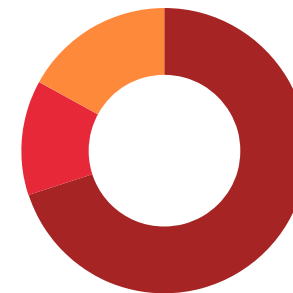
50% tak
25% nie
25% nie wiem

CHŁOPCY

45% tak
26% nie
29% nie wiem

Wielkość próby: chłopcy=34 dziewczęta=30

DZIEWCZYNKI

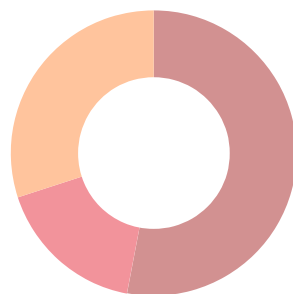
70% tak
13% nie
17% nie wiem

Wielkość próby: chłopcy=8194 dziewczęta=8998

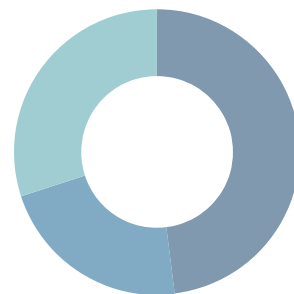
CHŁOPCY

55% tak
19% nie
26% nie wiem

DZIEWCZYNKI

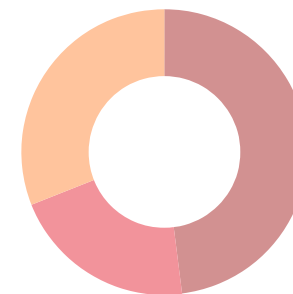
53% tak
17% nie
30% nie wiem

CHŁOPCY

48% tak
22% nie
30% nie wiem

Wielkość próby: chłopcy=6931 dziewczęta=7100

DZIEWCZYNKI

48% tak
21% nie
31% nie wiem

2014

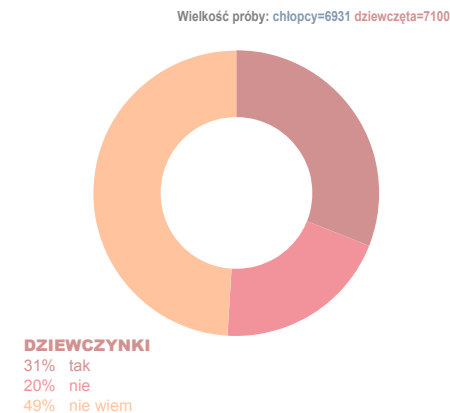
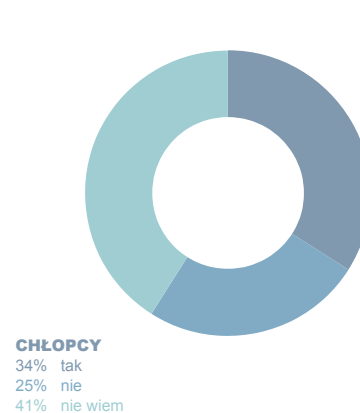
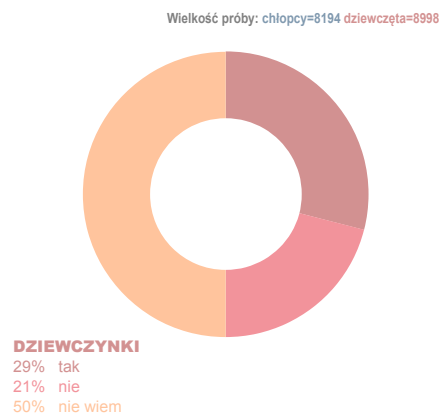
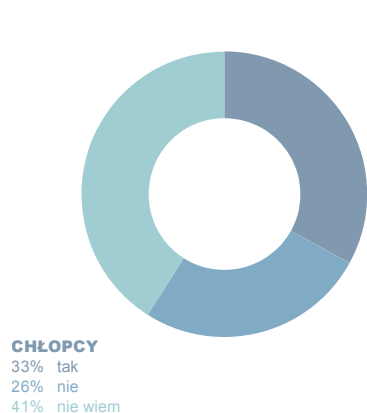
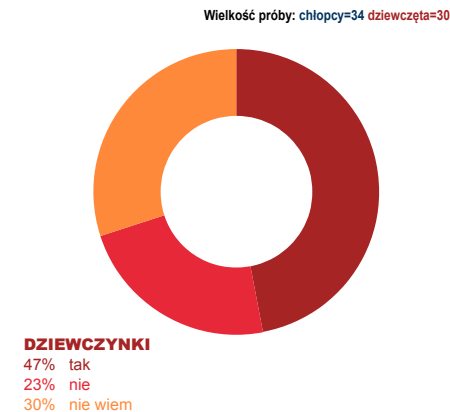
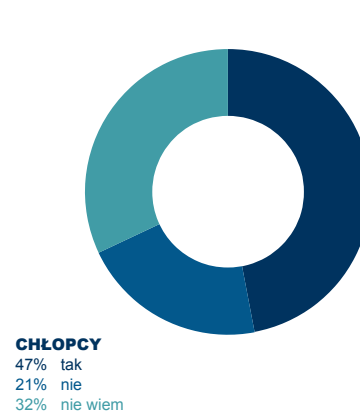
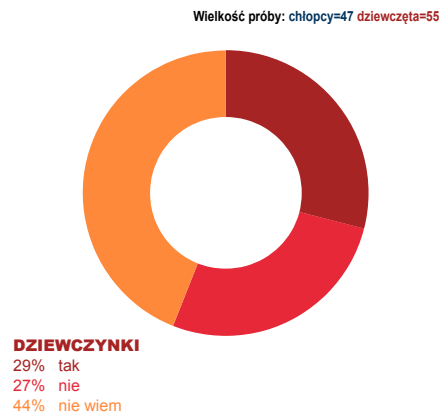
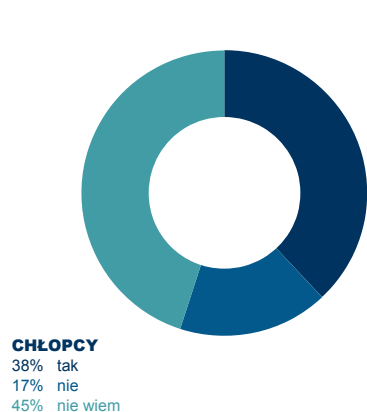
2015

5.2. Picie alkoholu przez młodzież

Pytanie 11.

Czy alkohol, który znajduje się w piwie, winie i wódce jest taki sam (to ten sam związek chemiczny)?

- a) tak,
- b) nie,
- c) nie wiem.

2014

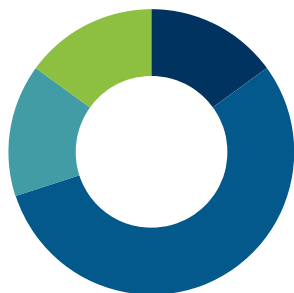
2015

Pytanie 12.

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie szkodzą sobie (zdrowotnie lub w inny sposób), jeśli piją alkohol od czasu do czasu (nie natogowo, ale okazjonalnie)?

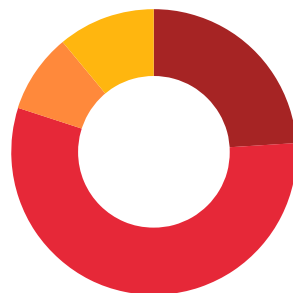
- a) brak ryzyka,
- b) małe ryzyko,
- c) duże ryzyko,
- d) nie wiem.

Wielkość próby: chłopcy=47 dziewczęta=55

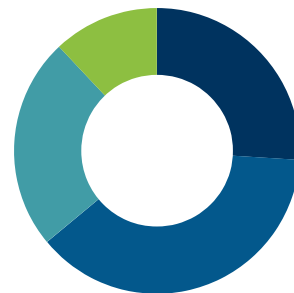
CHŁOPCY

15% brak ryzyka
55% małe ryzyko
15% duże ryzyko
15% nie wiem

DZIEWCZYNKI

24% brak ryzyka
56% małe ryzyko
9% duże ryzyko
11% nie wiem

CHŁOPCY

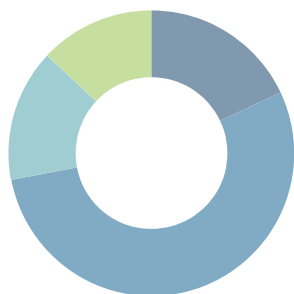
26% brak ryzyka
38% małe ryzyko
24% duże ryzyko
12% nie wiem

DZIEWCZYNKI

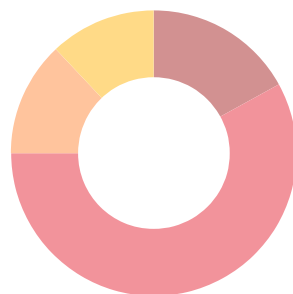
13% brak ryzyka
53% małe ryzyko
27% duże ryzyko
7% nie wiem

Wielkość próby: chłopcy=8194 dziewczęta=8998

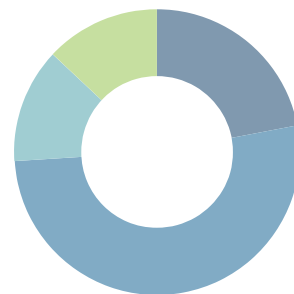
CHŁOPCY

18% brak ryzyka
54% małe ryzyko
15% duże ryzyko
13% nie wiem

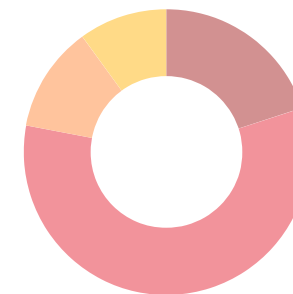
DZIEWCZYNKI

17% brak ryzyka
58% małe ryzyko
13% duże ryzyko
12% nie wiem

CHŁOPCY

22% brak ryzyka
52% małe ryzyko
13% duże ryzyko
13% nie wiem

DZIEWCZYNKI

20% brak ryzyka
58% małe ryzyko
12% duże ryzyko
10% nie wiem

2014

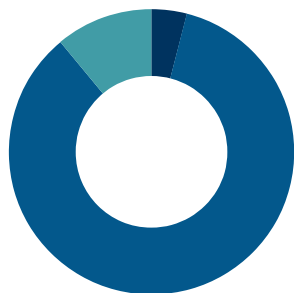
2015

Pytanie 13.

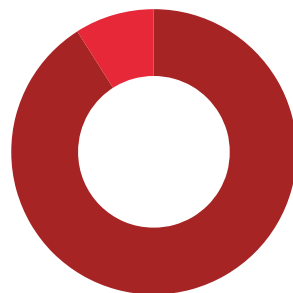
Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie szkodzą sobie (zdrowotnie lub w inny sposób), gdy piją alkohol bardzo często lub natógowo?

- a) brak ryzyka,
- b) małe ryzyko,
- c) duże ryzyko,
- d) nie wiem.

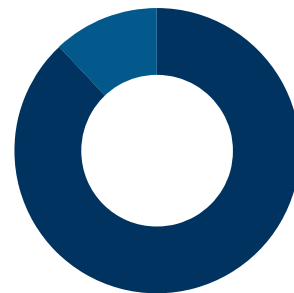
Wielkość próby: chłopcy=47 dziewczęta=55

CHŁOPCY
4% małe ryzyko
85% duże ryzyko
11% nie wiem

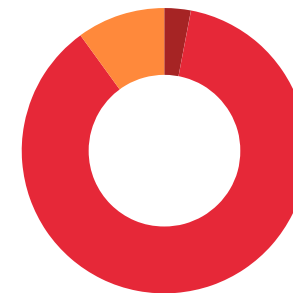

DZIEWCZYNKI
91% duże ryzyko
9% nie wiem

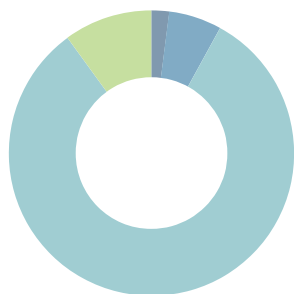
CHŁOPCY
88% duże ryzyko
12% nie wiem

Wielkość próby: chłopcy=34 dziewczęta=30

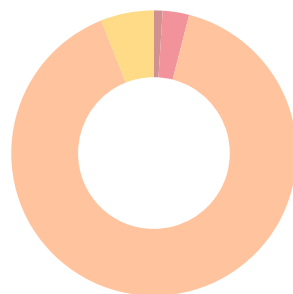

DZIEWCZYNKI
3% brak ryzyka
87% duże ryzyko
10% nie wiem

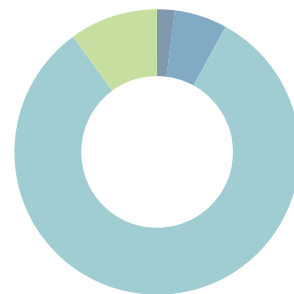
Wielkość próby: chłopcy=8194 dziewczęta=8998

CHŁOPCY
2% brak ryzyka
6% małe ryzyko
82% duże ryzyko
10% nie wiem

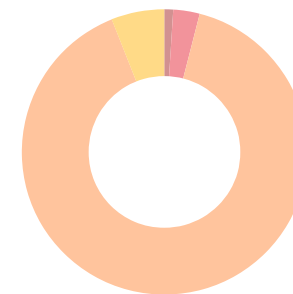

DZIEWCZYNKI
1% brak ryzyka
3% małe ryzyko
90% duże ryzyko
6% nie wiem

CHŁOPCY
2% brak ryzyka
6% małe ryzyko
82% duże ryzyko
10% nie wiem

Wielkość próby: chłopcy=6931 dziewczęta=7100

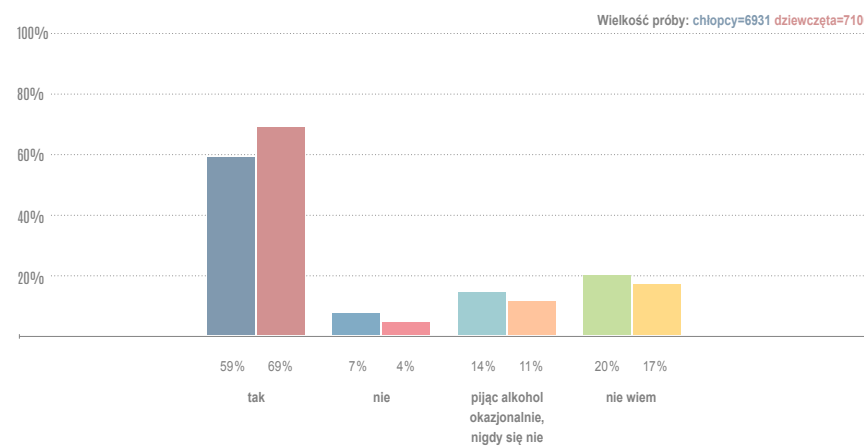
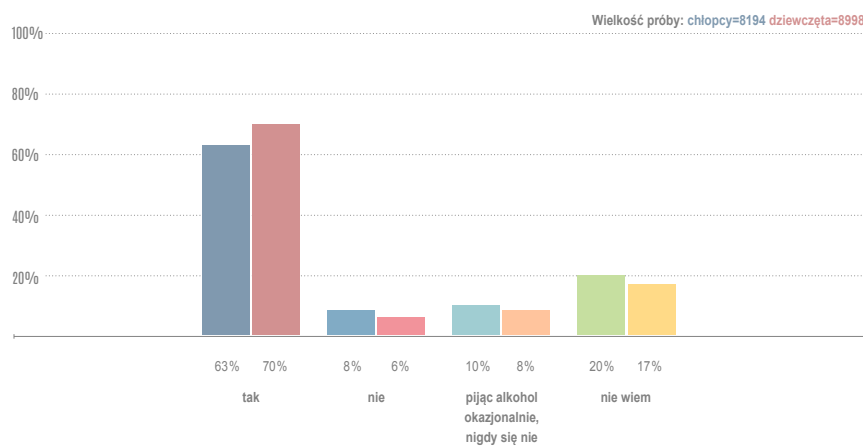
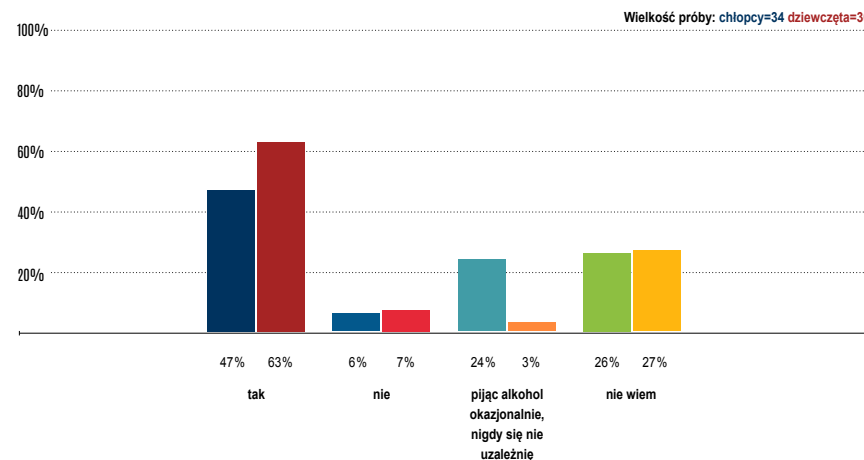
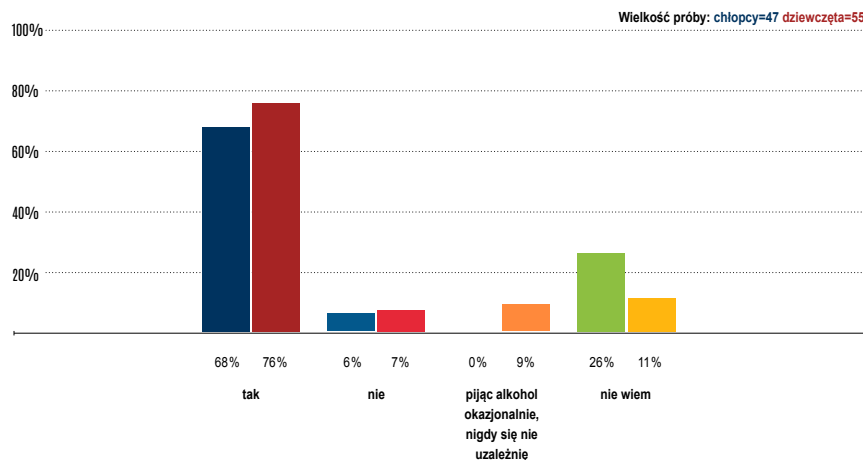
DZIEWCZYNKI
1% brak ryzyka
3% małe ryzyko
90% duże ryzyko
6% nie wiem

Pytanie 14.

Czy łatwo uzależnić się od alkoholu?

- a) tak,
- b) nie,
- c) pijąc alkohol okazjonalnie, nigdy się nie uzależnię,
- d) nie wiem.

2014

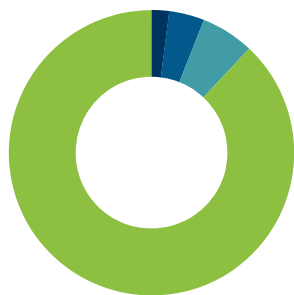
2015

Pytanie 15.

Ile miałeś/miałaś lat, kiedy zdarzyło Ci się PO RAZ PIERWSZY w życiu spróbować alkoholu?

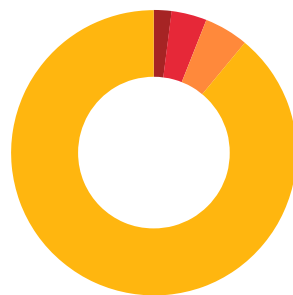
- a) 7 lub mniej,
- b) 8–10,
- c) 11–12,
- d) nie pamiętam,
- e) nigdy nie próbowałem/próbowałam.

Wielkość próby: chłopcy=47 dziewczęta=55

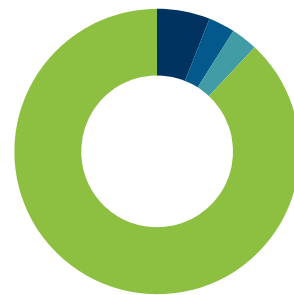
CHŁOPCY

2% 7 lub mniej
4% 8–10
6% 11–12
88% nigdy nie próbowałem/próbowałam

DZIEWCZYNKI

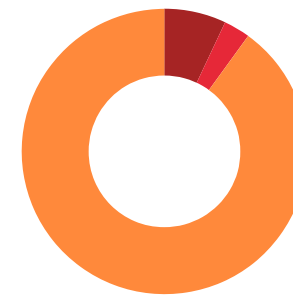
2% 7 lub mniej
4% 8–10
5% nie pamiętam
89% nigdy nie próbowałem/próbowałam

CHŁOPCY

6% 7 lub mniej
3% 11–12
3% nie pamiętam
88% nigdy nie próbowałem/próbowałam

Wielkość próby: chłopcy=34 dziewczęta=30

DZIEWCZYNKI

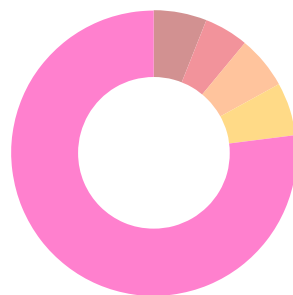
7% 7 lub mniej
3% 8–10
90% nigdy nie próbowałem/próbowałam

Wielkość próby: chłopcy=8194 dziewczęta=8998

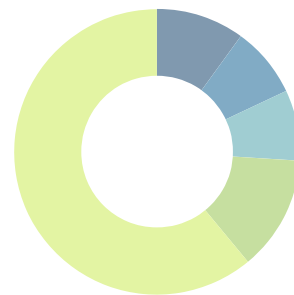
CHŁOPCY

9% 7 lub mniej
9% 8–10
8% 11–12
7% nie pamiętam
67% nigdy nie próbowałem/próbowałam

DZIEWCZYNKI

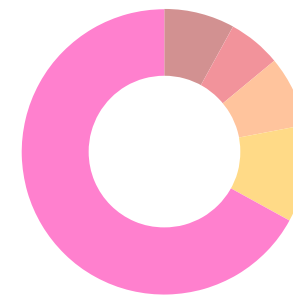
6% 7 lub mniej
5% 8–10
6% 11–12
6% nie pamiętam
77% nigdy nie próbowałem/próbowałam

CHŁOPCY

10% 7 lub mniej
8% 8–10
8% 11–12
13% nie pamiętam
61% nigdy nie próbowałem/próbowałam

Wielkość próby: chłopcy=6931 dziewczęta=7100

DZIEWCZYNKI

8% 7 lub mniej
6% 8–10
8% 11–12
11% nie pamiętam
67% nigdy nie próbowałem/próbowałam

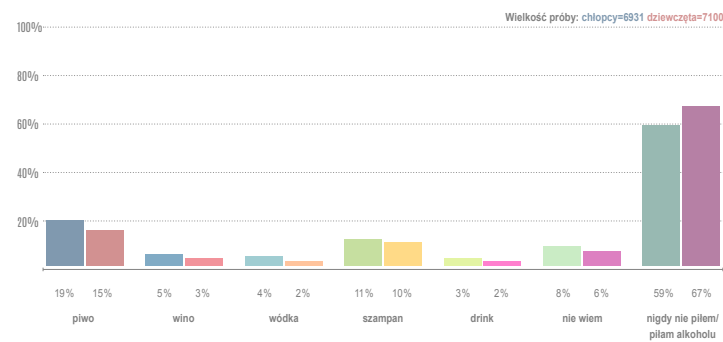
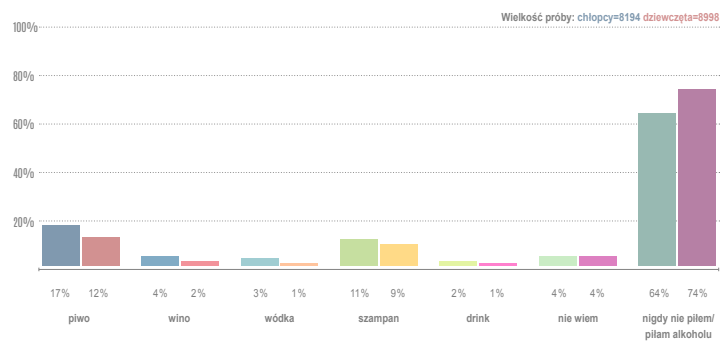
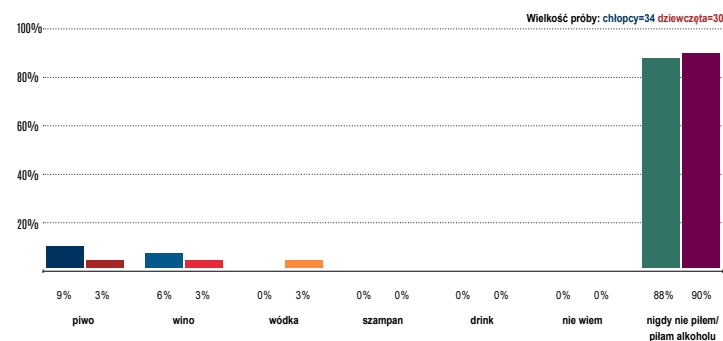
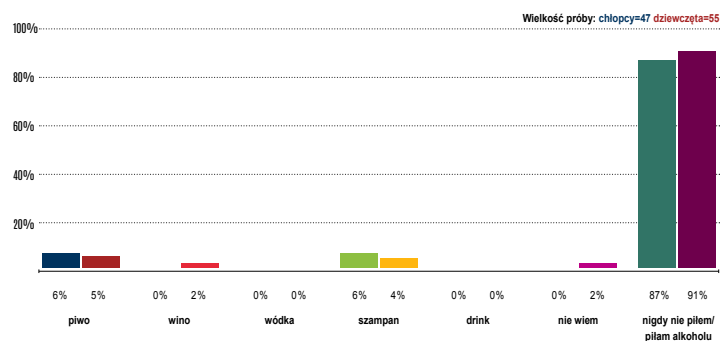
2014

2015

Pytanie 16.

Alkohol, którego spróbowałeś/spróbowałaś po raz pierwszy w życiu, to:

- a) piwo,
- b) wino,
- c) wódka,
- d) szampan,
- e) drink,
- f) nie wiem,
- g) nigdy nie piłem/pitam alkoholu.

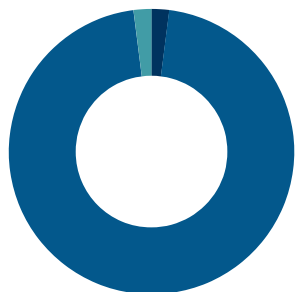

Pytanie 17.

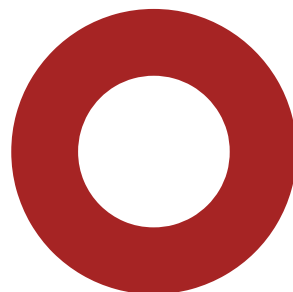
Czy zdarzyło Ci się pić alkohol w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

- a) tak,
- b) nie,
- c) nie pamiętam.

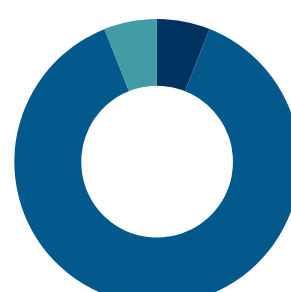
Wielkość próby: chłopcy=47 dziewczęta=55

CHŁOPCY
2% tak
96% nie
2% nie pamiętam

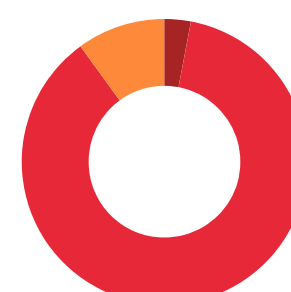

DZIEWCZYNKI
100% nie
0% nie pamiętam

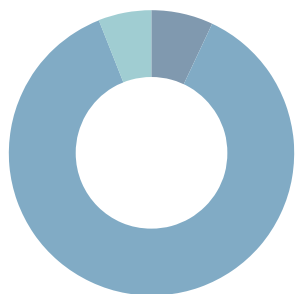
CHŁOPCY
6% tak
88% nie
6% nie pamiętam

Wielkość próby: chłopcy=34 dziewczęta=30

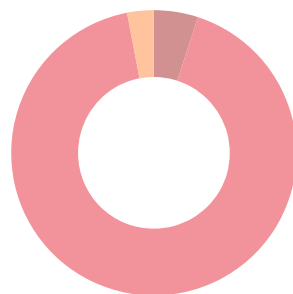

DZIEWCZYNKI
3% tak
87% nie
10% nie pamiętam

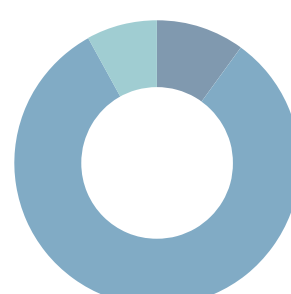
Wielkość próby: chłopcy=8194 dziewczęta=8998

CHŁOPCY
7% tak
87% nie
6% nie pamiętam

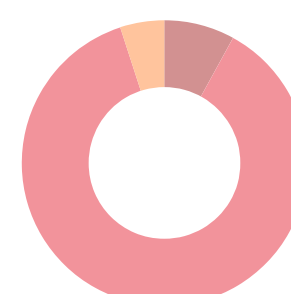

DZIEWCZYNKI
5% tak
92% nie
3% nie pamiętam

CHŁOPCY
10% tak
82% nie
8% nie pamiętam

Wielkość próby: chłopcy=6931 dziewczęta=7100

DZIEWCZYNKI
8% tak
87% nie
5% nie pamiętam

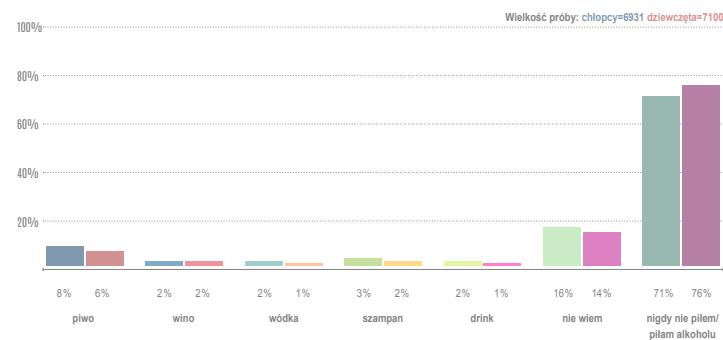
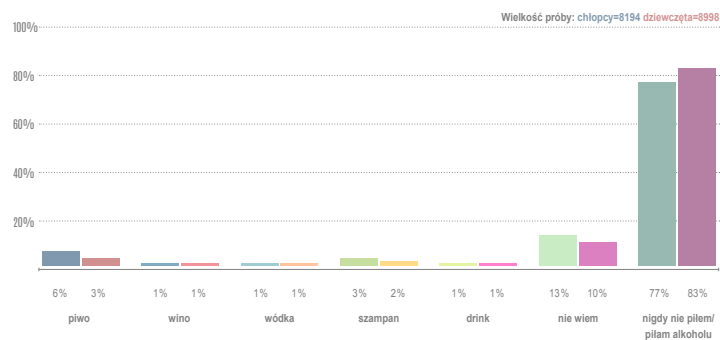
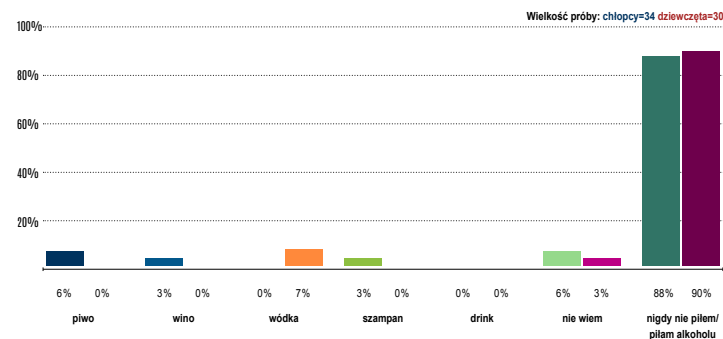
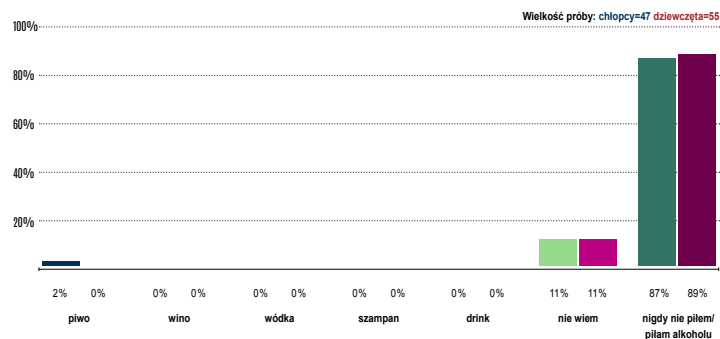
2014

2015

Pytanie 18.

Alkohol, który pijesz/pitasz w ciągu ostatnich 30 dni, to?

- a) piwo,
- b) wino,
- c) wódka,
- d) szampan,
- e) drink,
- f) nie wiem,
- g) nigdy nie piłem/pitam alkoholu.

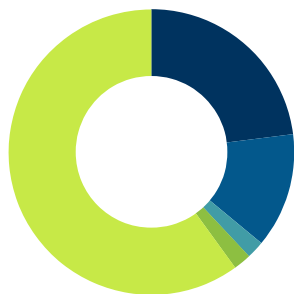

Pytanie 19.

Ilu, wg Twojej oceny, Twoich rówieśników piło alkohol przynajmniej raz w życiu?

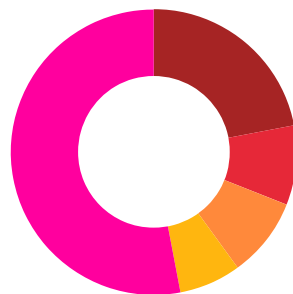
- a) mniej niż 10%,
- b) pomiędzy 10% a 25%,
- c) około połowa,
- d) większość,
- e) nie wiem.

Wielkość próby: chłopcy=47 dziewczęta=55

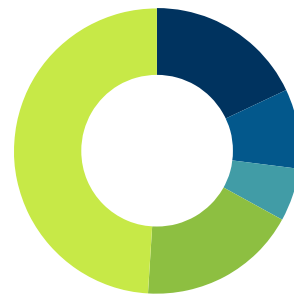
CHŁOPCY

23% mniej niż 10%
13% pomiędzy 10% a 25%
2% około połowa
2% większość
60% nie wiem.

DZIEWCZYNKI

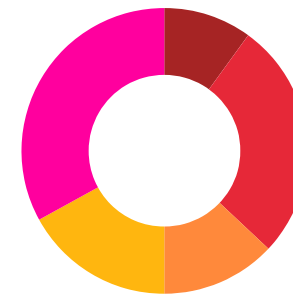
22% mniej niż 10%
9% pomiędzy 10% a 25%
9% około połowa
7% większość
53% nie wiem.

CHŁOPCY

18% mniej niż 10%
9% pomiędzy 10% a 25%
6% około połowa
18% większość
49% nie wiem.

Wielkość próby: chłopcy=34 dziewczęta=30

DZIEWCZYNKI

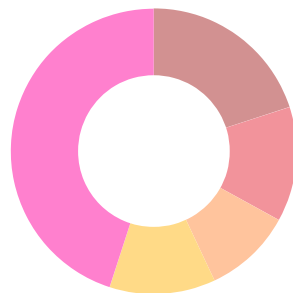
10% mniej niż 10%
27% pomiędzy 10% a 25%
13% około połowa
17% większość
33% nie wiem.

Wielkość próby: chłopcy=8194 dziewczęta=8998

CHŁOPCY

19% mniej niż 10%
14% pomiędzy 10% a 25%
10% około połowa
13% większość
44% nie wiem.

DZIEWCZYNKI

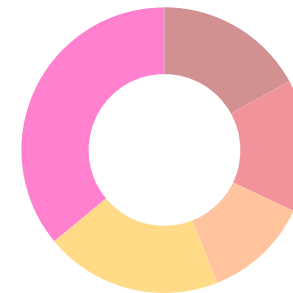
20% mniej niż 10%
13% pomiędzy 10% a 25%
10% około połowa
12% większość
45% nie wiem.

CHŁOPCY

17% mniej niż 10%
14% pomiędzy 10% a 25%
11% około połowa
18% większość
40% nie wiem.

Wielkość próby: chłopcy=6931 dziewczęta=7100

DZIEWCZYNKI

17% mniej niż 10%
15% pomiędzy 10% a 25%
12% około połowa
20% większość
36% nie wiem.

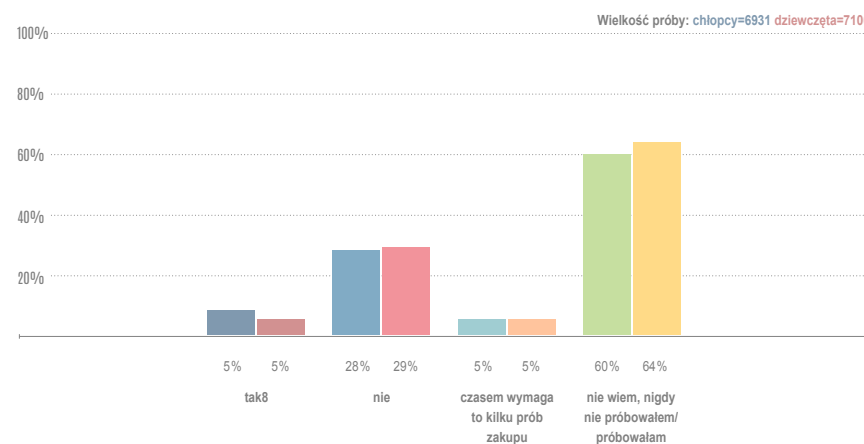
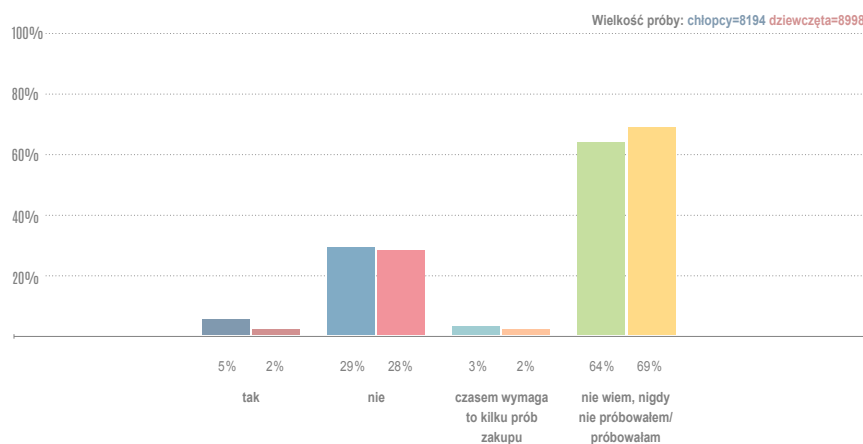
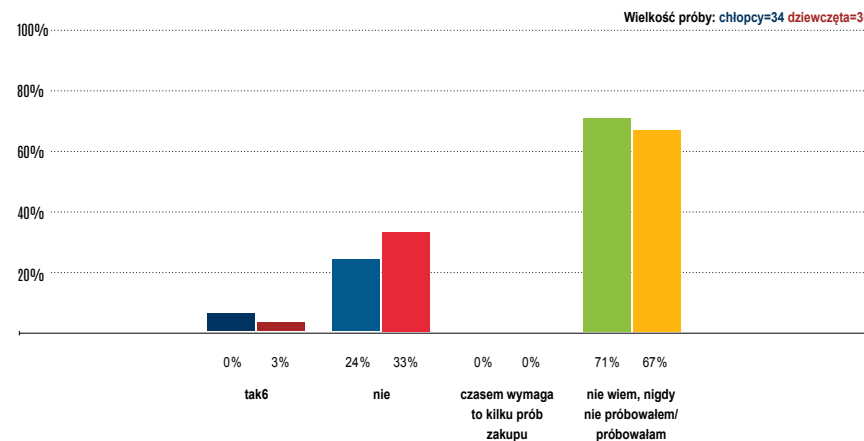
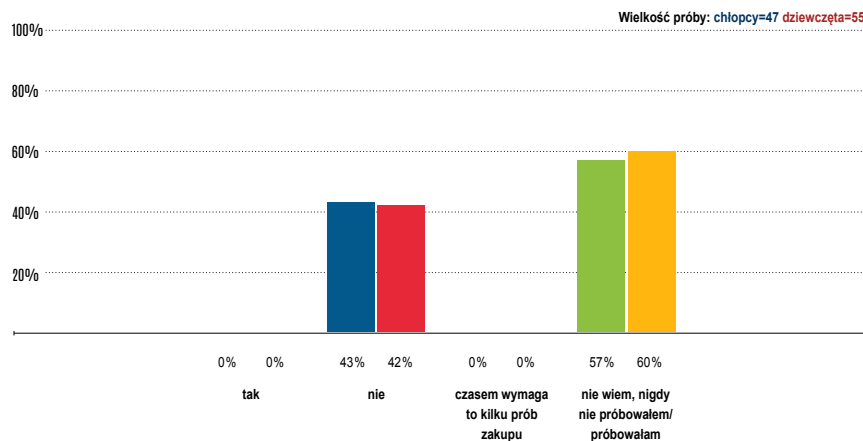
2014

2015

Pytanie 20.

Czy Tobie lub osobie w Twoim wieku łatwo jest kupić alkohol?

- a) tak,
- b) nie,
- c) czasem wymaga to kilku prób zakupu,
- d) nie wiem, nigdy nie próbowałem/próbowałam.

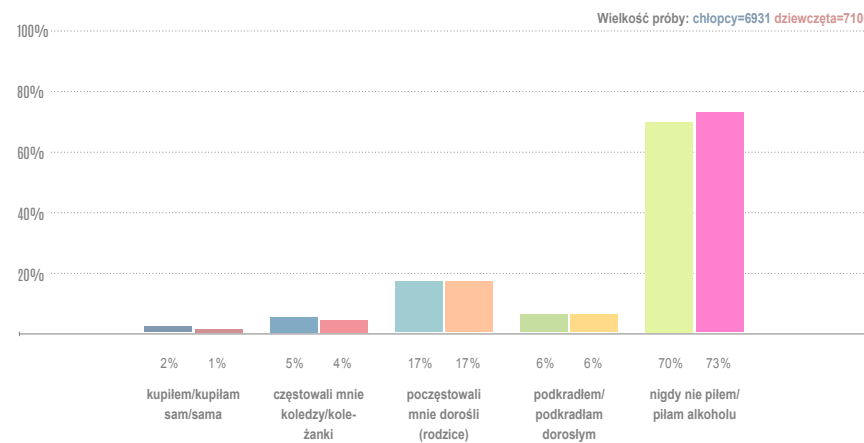
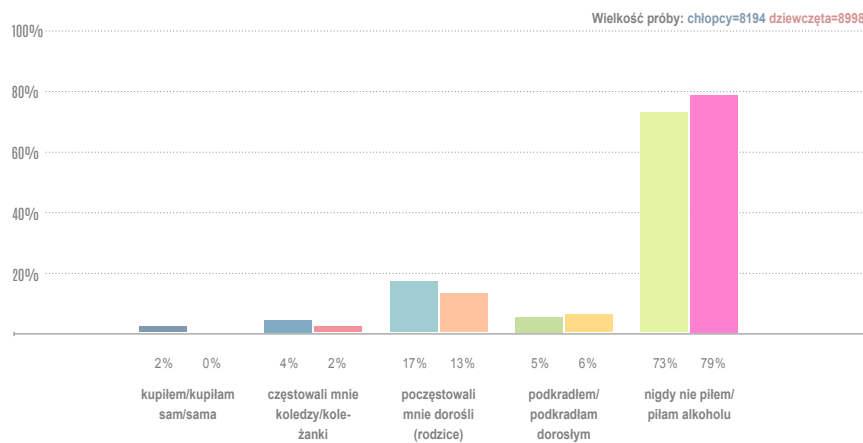
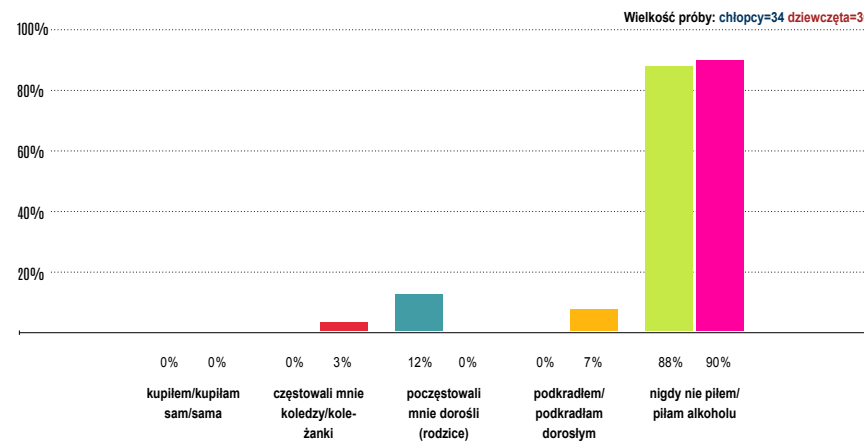
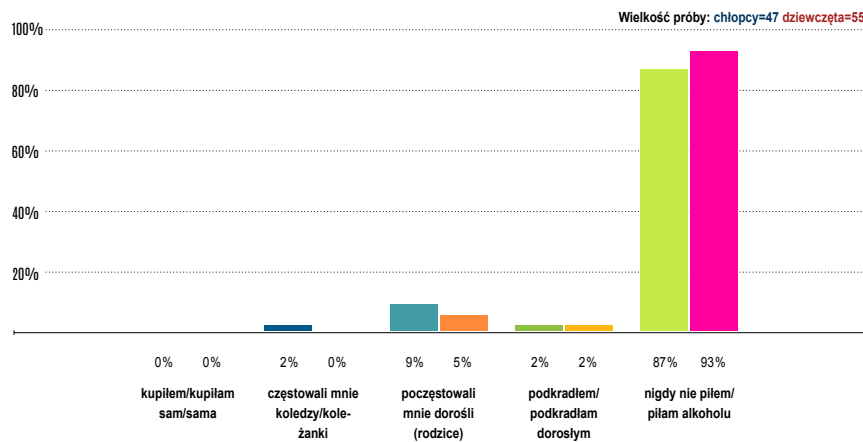
2014

2015

Pytanie 21.

W jaki sposób zdobyłeś/zdobyłaś alkohol, który piłeś/piłaś?

- kupiłem/kupiłam sam/sama,
- częstowali mnie koledzy/koleżanki,
- poczęstowali mnie dorośli (rodzice),
- podkradłem/podkradłam dorosłym,
- nigdy nie piłem/piłam alkoholu.

2014

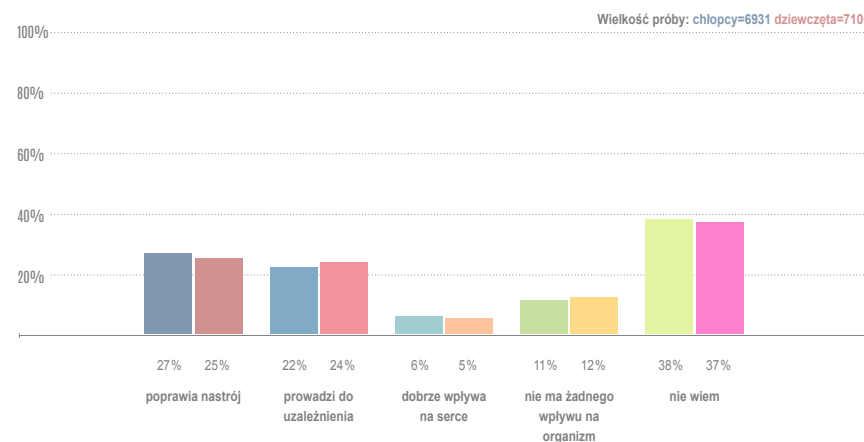
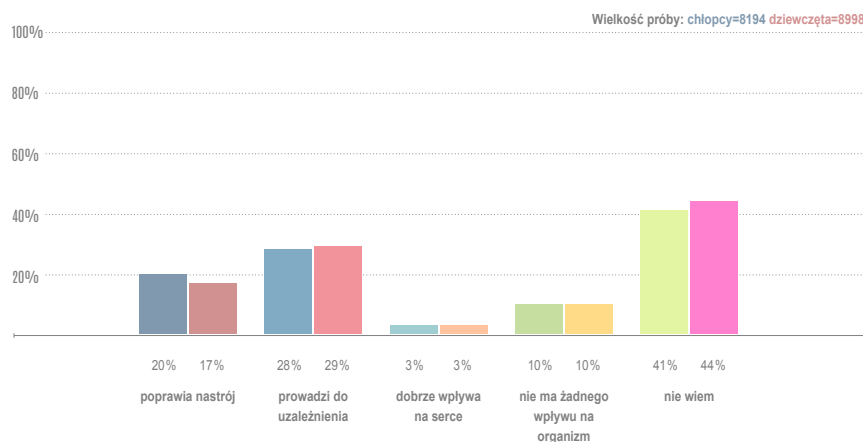
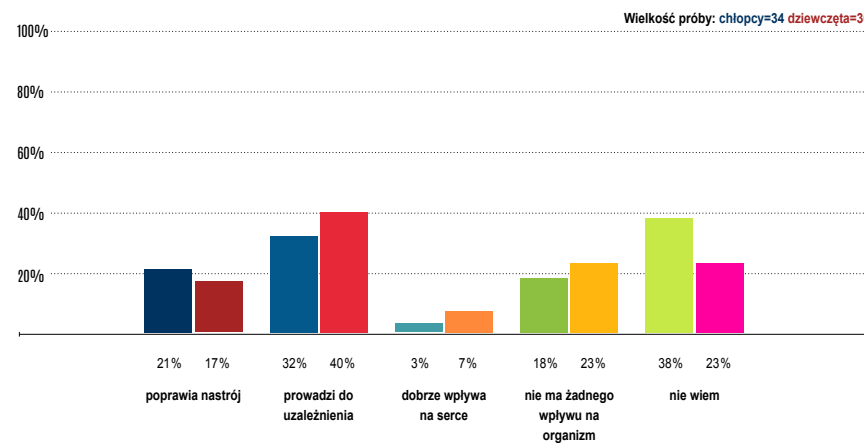
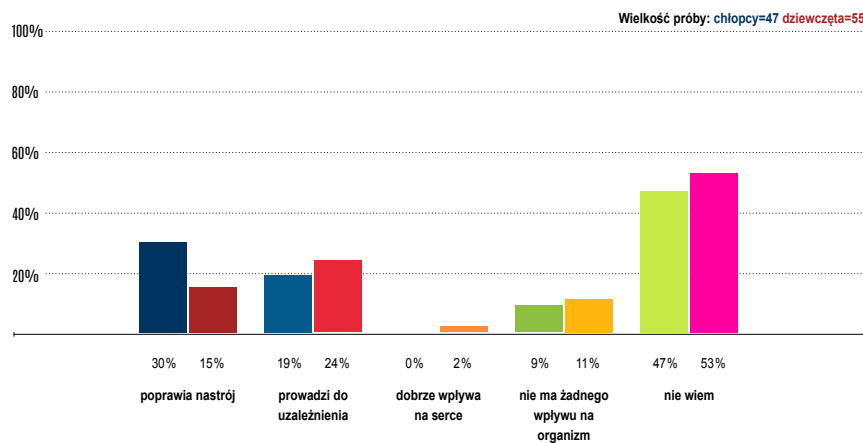
2015

Pytanie 22.

Okazjonalne (czyli od czasu do czasu) picie alkoholu przez dorosłych wg mnie:

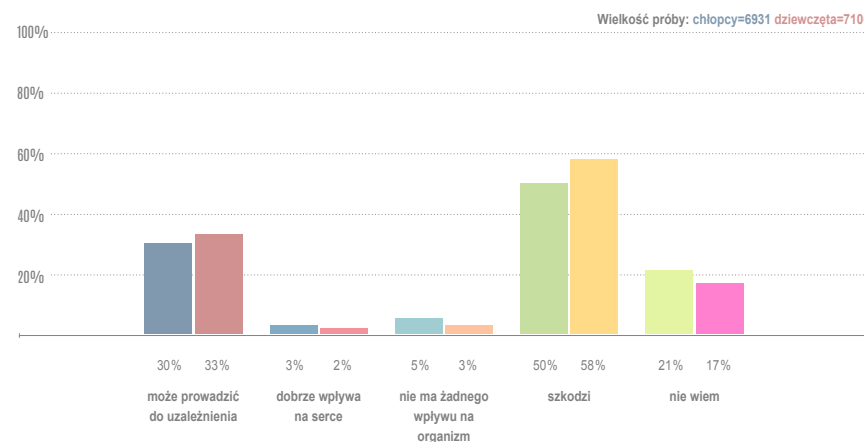
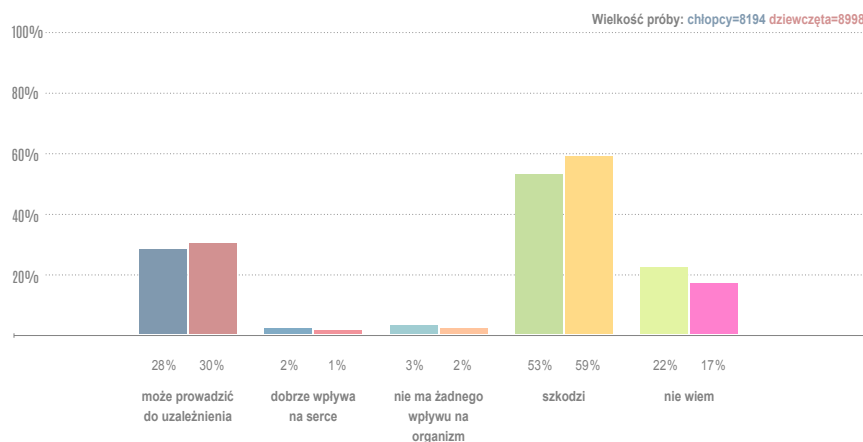
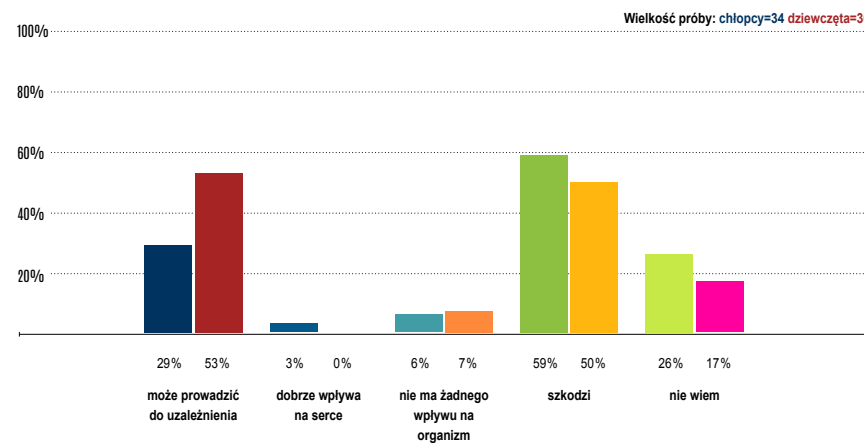
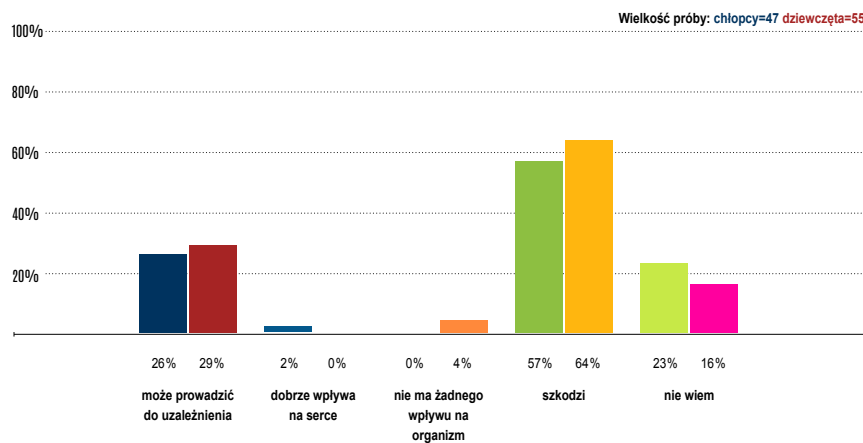
- a) poprawia nastrój,
- b) prowadzi do uzależnienia,
- c) dobrze wpływa na serce,
- d) nie ma żadnego wpływu na organizm,
- e) nie wiem.

Pytanie 23.

Okazjonalne (czyli od czasu do czasu) picie alkoholu przez osoby w moim wieku wg mnie:

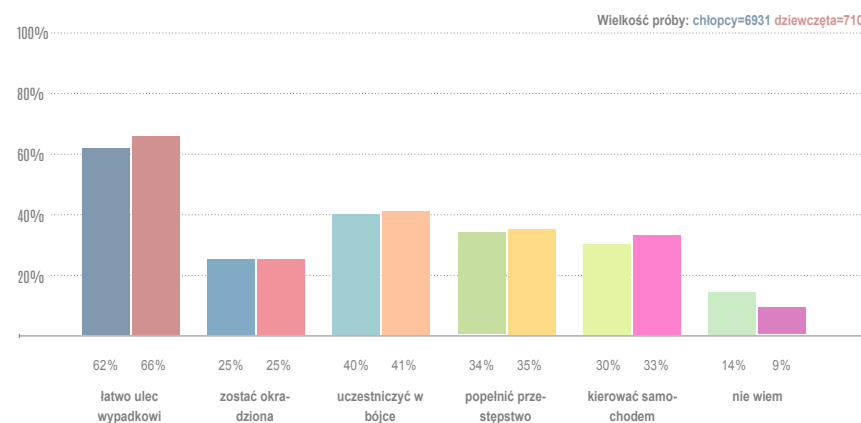
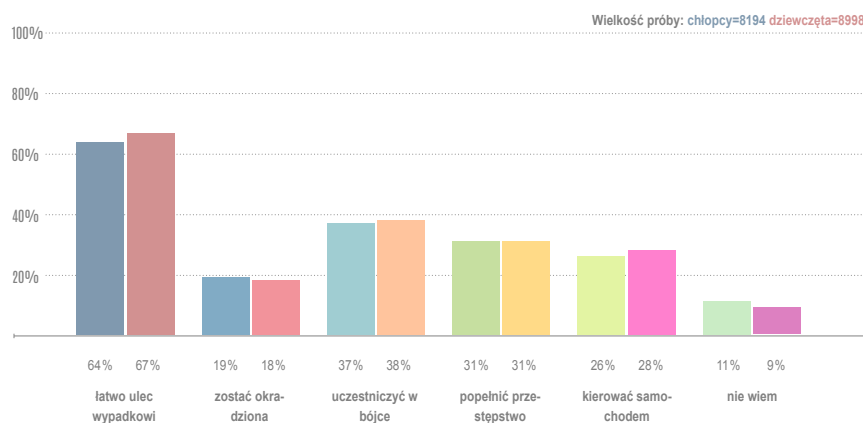
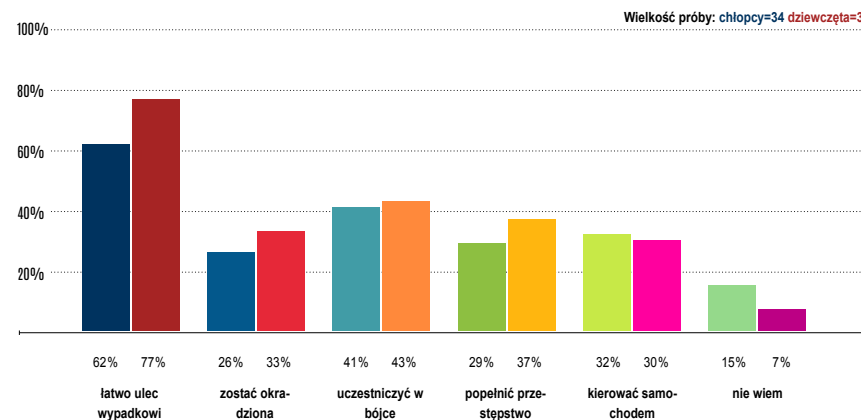
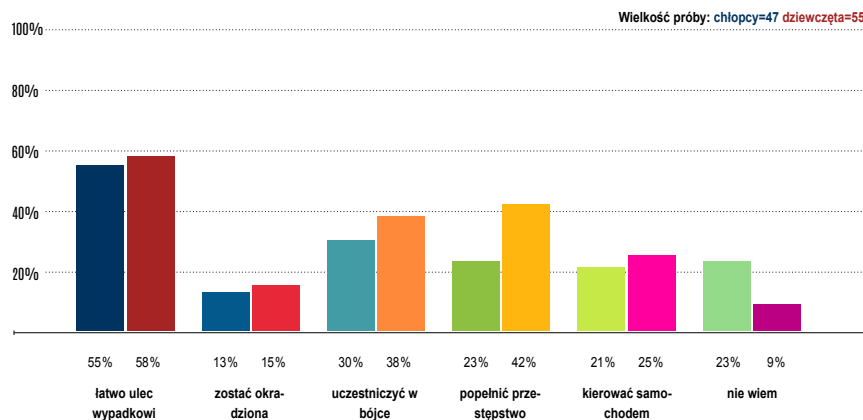
- a) może prowadzić do uzależnienia,
- b) dobrze wpływa na serce,
- c) nie ma żadnego wpływu na organizm,
- d) szkodzi,
- e) nie wiem.

Pytanie 24.

Co, wg Ciebie, jest najbardziej możliwe: osoba pijana (pod wpływem alkoholu) może:

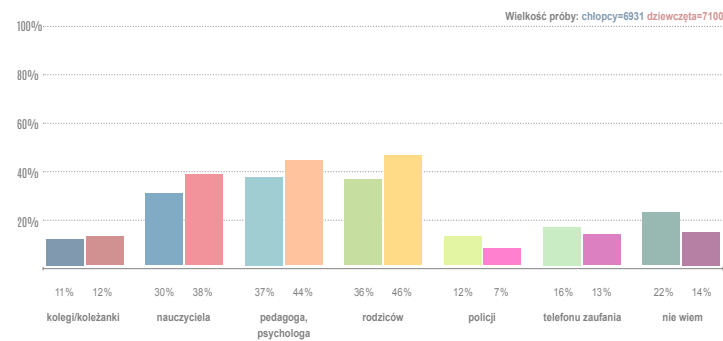
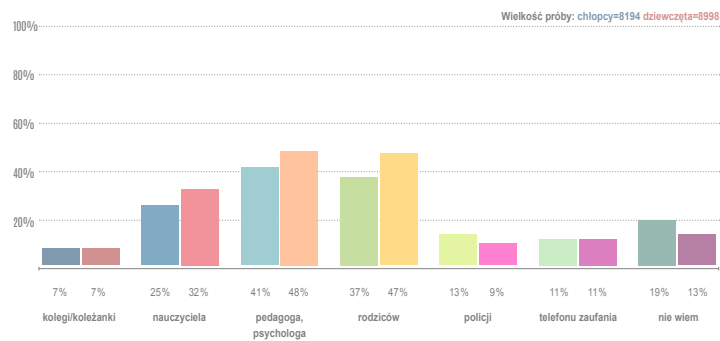
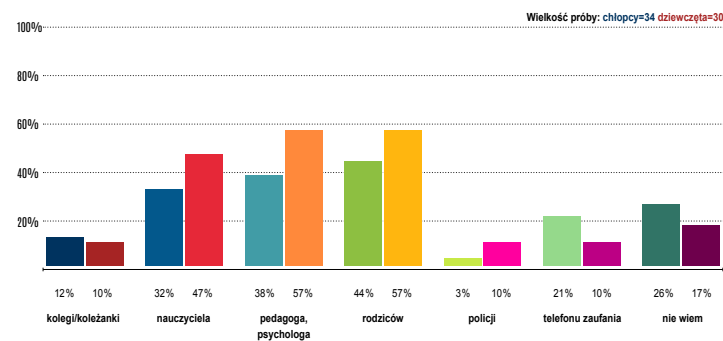
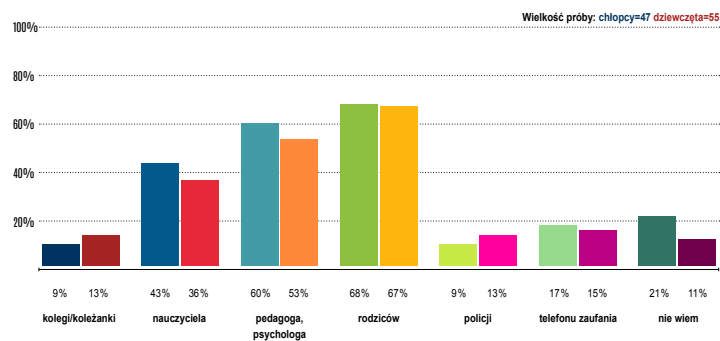
- łatwo ulec wypadkowi,
- zostać okradziona,
- uczestniczyć w bójce,
- popętnić przestępstwo,
- kierować samochodem,
- nie wiem.

Pytanie 25.

Gdybyś zauważył/zauważyła, że Twój przyjaciel lub znajomy ma problem z paleniem papierosów lub piciem alkoholu, do kogo zwróciłbyś/zwróciłabyś się o pomoc?

- a) kolegi/koleżanki,
- b) nauczyciela,
- c) pedagoga, psychologa,
- d) rodziców,
- e) policji,
- f) telefonu zaufania,
- g) nie wiem.

6. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Podsumowując rozważania na temat związane z paleniem przez młodzież papierosów, pić alkoholu oraz paleniem marihuany i zażywaniem dopalaczy należy stwierdzić, że papierosy nadal stanowią problem, który jest kumulowany przez alkohol i narkotyki. Badani uczniowie najczęściej sięgają po papierosa w okresie przejściowym ze szkoły podstawowej do gimnazjum. Podobnie jest z sięganiem po alkohol i narkotyki i dopalacze.

Warto podkreślić, że najczęściej badani uczniowie są zachęceni do zażywania tych szkodliwych substancji przez swoich kolegów lub koleżanki. Dotyczy to wszystkich sfer, zarówno palenia papierosów, picia alkoholu, jak również palenia marihuany i zażywania dopalaczy, chociaż uczniowie, głównie szkoły podstawowej, podkreślają, że pierwszym alkoholem poczęstowali ich rodzice. Nie bez znaczenia pozostaje fakt przystówiowej lampki szampana w noc sylwestrową. Być może staje się to przyzwoleniem dla młodych, wchodzących w życie ludzi.

Podjmując kolejne badania nad młodzieżą w kontekście zażywania substancji psychoaktywnych należy zastanowić się nad problemem grupy odniesienia i wpływu, jaki wywiera on na podejmowane przez młodzież decyzje związane z sięgnięciem po alkohol, narkotyki i papierosy. Młodzi ludzie częściej wskazują, że „ktoś coś robi” niż sami dostrzegają ten problem u siebie. Stawiając w korespondencji skalę tych niebezpiecznych, dla zdrowia i życia młodych ludzi, zachowań z opinią o swojej grupie odniesienia należy stwierdzić, że dużą rolę może ogrywać opinia badanych. Mianowicie, większy jest odsetek młodzieży przekonanej o tym, że ich rówieśnicy zażywają te niebezpieczne dla ich zdrowia substancje niż odsetek badanych faktycznie je zażywających. Może to skłonić młodego człowieka do postawienia pierwszego kroku w kierunku uzależnienia lub też utraty zdrowia i życia.

Warto też zwrócić uwagę, że jakkolwiek wśród badanej młodzieży rośnie wiedza na temat negatywnych skutków zażywania substancji psychoaktywnych, to rośnie też przekonanie o łatwej ich dostępności. W tym miejscu należy podjąć

zdecydowane kroki w kierunku rozwiązania problemu dostępności dla młodego człowieka nie tylko papierosów i alkoholu, ale też marihuany i dopalaczy. Zgodnie z deklaracjami badani nie napotykają na duże problemy z zakupem tych substancji, chociaż sprzedaż alkoholu i papierosów osobom do 18 roku życia jest w Polsce zabroniona i podlega karze. Dlatego deklaruje się nie tylko zaostrzenie kar za sprzedaż i dystrybucję papierosów, alkoholu osobom nieletnim, ale też podjęcie działań edukacyjnych, wśród młodzieży i dorosłych, w zakresie skutków jakie może wywołać nadmierne spożycie alkoholu i palenie papierosów.

Podobne rozwiązania powinny być zastosowane w doniesieniu do marihuany i dopalaczy. Należy dążyć do wszelkich starań do prawnego zagwarantowania zakazu sprzedaży tych substancji połączonego z egzekwowaniem prawa. Niezwykle ważne jest edukowanie młodzieży i dorosłych o negatywnych skutkach zażywania tych uzależniających szkodliwych substancji. Edukowanie to mogłoby się odbywać zarówno w postaci otwartych wykładów, spotkań z młodzieżą, ale też poprzez opracowanie kampanii społecznych mających na celu, nie tyle edukację w zakresie profilaktyki ale, co wydaje się być ważniejsze, uwrażliwienie opinii publicznej na fakt, że problemy związane z paleniem papierosów, piciem alkoholu, czy też paleniem marihuany i zażywaniem dopalaczy nie zniknęły z życia młodego człowieka, a są nieodłącznym elementem procesu dorastania przynajmniej dla części z nich.

Autorem opracowania wyników badania jest dr Błażej Dyczewski. Doktor nauk humanistycznych w zakresie socjologii, badacz społeczny i marketingowy. Zajmuje się świadomością ekologiczną i kampaniami społecznymi. Specjalista w zakresie analizy danych statystycznych za pomocą IBM SPSS Statistics. Trener technik sprzedaży i komunikacji społecznej, wykładowca akademicki, szkoleniowiec. Autor publikacji naukowych, m.in. *Kampanie społeczne w odbiorze współczesnej młodzieży* oraz *Kampanie społeczne, jako szansa w przezwyciężaniu społecznej defaworyzacji*.